

Apotek- bransjen vil vaksinere

side 16

10

Nettapotek for EØS-resepter

Fyrstikktoget apotek benytter seg av EØS-resepter fra utenlandske nettleger

20

HMS blant apotekteknikere

34,2 prosent av apotekteknikerne oppgir at de har fysiske eller psykiske plager.

For mange jobber deltid

Apotekteknikere har kortere arbeidstid enn andre, noe som vil være tema i årets tariffoppgjør.

22

BRUSENDE tabletter ved tette og surklede luftveier

Granon® en slimløsende brusetablett med sitronsmak

Granon® løser opp slim ved å gjøre det mer tyntflytende, og dermed lettere å hoste opp.

Granon® er et reseptfritt legemiddel mot kronisk bronkitt og selges kun på apotek. Kan brukes av voksne over 18 år.

Granon«Takeda»

Mukolytikum.

ATC-nr.: R05C B01

T1 **BRUSETABLETTER 200 mg og 600 mg:** Hver brusetablett inneholder: Acetylcystein 200 mg, resp. 600 mg, vannfri laktose 75 mg, resp. 70 mg, sorbitol maks. 25 mg, resp. maks. 20 mg, mannitol, sakkarinnatrium, natrium 99 mg, resp. 139 mg, hjelpestoffer. Sitronsmak. **Indikasjoner:** 200 mg: Voksne, ungdom og barn >6 år: Slimløsende behandling ved akutte og kroniske bronkopulmonale sykdommer forbundet med svekket produksjon og transport av slim. 600 mg: Voksne: Slimløsende behandling ved akutte og kroniske bronkopulmonale sykdommer forbundet med svekket produksjon og transport av slim. **Reseptfri bruk:** Kronisk bronkitt hos voksne >18 år. **Dosering:** Voksne: Brusetabletter 200 mg: 1 brusetablett 2-3 ganger daglig. Brusetabletter 600 mg: ½ brusetablett 2 ganger daglig eller 1 brusetablett 1 gang daglig. Ungdom og barn >6 år: Brusetabletter 200 mg: 1 brusetablett 2 ganger daglig. **Spesielle pasientgrupper:** Barn og ungdom: Brusetabletter 200 mg bør ikke brukes til barn <6 år. Brusetabletter 600 mg er ikke egnet til barn og ungdom og er kontraindisert hos barn <2 år. **Administrering:** Oppløses i 1/2-1 glass vann og drikkes. Kan tas med eller uten mat. **Brusetabletter 600 mg:** Kan deles i like doser (delestrek). **Kontraindikasjoner:** Overfølsomhet for innholdsstoffene. Hemoptyse. Bruk hos barn <2 år. **Forsiktighetsregler:** Alvorlige hudreaksjoner som Stevens-Johnsons syndrom og Lyells syndrom er rapportert svært sjeldent. Ved nye endringer i hud eller slimhinne bør lege kontaktes umiddelbart og behandlingen seponeres. Forsiktighet bør utvises ved bronkial astma og ved ulcerus i anamnesen. Forsiktighet må utvises ved histaminintoleranse. Langtidsbehandling bør unngås hos disse pasientene da acetylcystein påvirker histaminmetabolismen og kan gi symptomer på intoleranse. Acetylcystein gir sannsynligvis frisettling av histamin og bivirkninger pga. dette, og særlig hos histaminfølsomme personer kan mindre hudutslett, kløe og urticaria forekomme, i sjeldne tilfeller også bronkospasmer. Spesiell forsiktighet må utvises hos pasienter som er særlig følsomme overfor histamin, f.eks. atopikere eller astmatikere, og langtidsbehandling bør unngås. Inneholder laktose og bør ikke brukes ved galaktoseintoleranse, lapp-laktasemangel eller glukose-galaktosemalabsorpsjon. Inneholder sorbitol og bør ikke brukes ved hereditær fruktoseintoleranse. Inneholder 99 mg (200 mg) og 139 mg (600 mg) natrium, dette bør skal vurderes ved kontrollert natriumdiett. **Interaksjoner:** Kombinert med hostestillende midler kan gi kritisk oppsamling av slim pga. nedsatt hosterefleks. Det skal derfor gjennomføres en svært grundig diagnostisering ved denne kombinasjonsbehandlingen, og nytten bør vurderes nøye. Absorpsjon av visse antibiotika, f.eks. cefaleksin og tetrasyklin (unntatt doksyklin), synes å bli redusert dersom acetylcystein gis samtidig, og bør derfor tas med 1-2 timers mellomrom. Absorpsjon av amoksisillin, doksyklin, erytromycin og bacampicillin påvirkes ikke av acetylcystein. Rapporter om antibiotika-inaktivitet forårsaket av acetylcystein eller andre slimløsende midler, er utelukkende basert på in vitro-forsk. Av sikkerhetshensyn bør likevel peroral antibiotika administreres separat og med et intervall på minst 2 timer. Uforlikeligheter in vitro er spesielt beskrevet for semisyntetiske penicilliner, tetrasykliner, cefalosporiner og aminoglykosider. Uforlikeligheter med amoksisillin, doksyklin, erytromycin, tiampfenikol eller cefuroksim er ikke rapportert. Ved samtidig bruk av glyserylnitrat (nitroglyserin) og acetylcystein er det rapportert økt vasodilaterende effekt og hemming av blodplateaggregasjonen. Klinisk relevans er hittil ikke klarlagt. **Graviditet, amming og fertilitet:** Begrensede data på bruk hos gravide og ammende, bør derfor ikke brukes. Dyrestudier indikerer ingen teratogene effekter. **Bivirkninger:** Mindre vanlige (>1/1000 til <1/100): Gastrointestinale: Stomatitt, magesmerter, halsbrann, oppkast, diaré, kvalme. Øre: Tinnitus. Øvrige: Hodepine, feber, allergiske reaksjoner (kløe, urticaria, utslett, bronkospasmer, angioødem, takykardi og hypotensjon). **Sjeldne (>1/10 000 til <1/1000):** Immunsytemet: Angioødem. Luftveier: dyspné, bronkospasmer (primært ved hyperaktive bronkier ved bronkialastma). **Svært sjeldne (<1/10 000), ukjent:** Øvrige: Analylaktiske reaksjoner inkl. sjokk. **Overdosering/Forgiftning:** Se Giftinformasjonens anbefalinger R05CB01 side. **Egenskaper:** **Klassifisering:** Ekspektoras som reduserer viskositeten av mukos og purulent sekret. **Virkningsmekanisme:** Ennå ikke kjent, men antas å ha sammenheng med fjerning av frie radikaler og evne til å styrke organismens antioksidantssystem, muligens gjennom metabolisme av N-acetylcystein til glutatoin. **Absorpsjon:** Raskt. Biotilgjengelighet er ca. 5%, spesielt pga. utstrakt deacetylering av cystein i tarmen. Cystein inngår i dannelsen av glutatoin. **T_{max}:** ½ time. **Utskillelse:** Langsom eliminasjon. Utskilles gjennom nyrene, hovedsakelig som metabollitter. **Pakninger uten resept:** Brusetabletter 200 mg: 25 brusetabletter er unntatt fra reseptplikt. Brusetabletter 600 mg: 10 brusetabletter er unntatt fra reseptplikt. **Pakninger og priser:** 25 stk. 1 (tablettør) 111481. 100 stk. 1 (tablettør) 544926.

Sist endret: 20.11.2015

- 3 Forbundslederen har ordet
- 6 Småstoff
- 10 Nettapotek for EØS-resepter
- 16 Apotekbransjen vil vaksinere
- 14 Skjebneuker for AFP i privat sektor
- 20 HMS blant apotekteknikere
- 22 Tariff: Mange apotekteknikere jobber deltid
- 23 Nye helsetjenester i apotek
- 24 Årets tillitsvalgt
- 26 Lofotværing med hud og hår
- 28 Arbeidstidsspørsmål
- 32 Fyrstikkfamilien Larsen på Agnes
- 36 Parat informerer
- 38 Spørsmål fra medlemmer
- 40 Kryssord, sudoku, anagram og på kryss og tvers
- 42 Leder i Parat
- 43 Hjelp når du trenger det

Nettapotek for EØS-resepter

Det er ikke mer enn 350 meter mellom Fyrstikktorget apotek og Legemiddelverket. Likevel står de langt fra hverandre i hvordan de vurderer fagligheten i samarbeidet med engelske online-leger.

Apotekbransjen vil vaksinere

Folk setter pris på muligheten for influensavaksinering på apoteket. Det er konklusjonen etter et pilotprosjekt i regi av Norsk Medisinaldepot. Legeforeningen er skeptisk til utviklingen.

Nina Oien. Foto: Kristin Rosmo

Irene Hope. Foto: Vete Daler

20

HMS blant apotekteknikere

Én av fire apotekteknikere har sykefravær på grunn av jobben, viser en undersøkelse utført av Farmasiforbundet. 34,2 prosent oppgir at de har fysiske eller psykiske plager.

Renute Mesel Høge. Foto: Vete Daler

22

Tariff: Mange apotektekni- kere jobber deltid

Apotekteknikere har kortere arbeidstid enn andre, noe som vil være et av temaene under årets tariffoppgjør. Sentralstyret og hovedtillitsvalgte er i full gang med å planlegge vårens oppgjør.

Ida Leimbjorden. Foto: Kristin Rosmo

26

Lofotværing med hud og hår

På samme måte som skreien vender tilbake til Lofoten for å gyte, vendte hun tilbake for etablere seg med samboer, hus, barn og apotekjobb.

Risikominimerings-tiltak

Inspirert av Jan Erik Vold slår jeg herved et slag for nye, smarte løsninger i apoteket – men mot lange, vanskelige bransjeord som ingen forstår noen ting av.

Har du også lyst til å leke med anagrammer*? Sjekk denne websiden: ingesanagram.appspot.com

* Risikominimeringstiltak: Enkelte legemidler kan gjøres reseptfrie, men kun utleveres etter at apotekansatte har gitt pasientene veiledning og informasjon om medikamentene.

* Anagram: å bytte om bokstavene i et ord slik at de danner ett eller flere nye ord.

Vilde

Risikominimeringstiltak*	en ironisk stilriktig imam
ikonisk martini rimeligst	imiter klitorisssminkinga
grei korintisk minimalist	intrikat romslige miniski
grim realistisk intimkino	kokainist mimrer tilising
ikonisk militant smigreri	maritim silikonstreiking
erotisk minimalistriking	stilriktig minimokasiner
innmari stilriktig eskimo	tragikomisk stilrein mini
skittlei Amor gnir miniski	Askim tilgriser intimkino

RETTING:

Feil tall i Farmasiliv nummer 4-2017. Noen av tallene Apotekforeningen oppgir i artikkelen «Tilgjengelighetens pris», som er presentert i Farmasiliv nummer 4-2017 er dessverre feil. Apotekforeningen opplyser at riktige tall for antall nedleggelser er fem i 2015, fire i 2016 og tre i 2017.

Farmasiliv

ISSN: 1891-6864
ISSN: 2464-1618 (online)

Utgis av:
Farmasiforbundet i Parat

Farmasforbundet,
Lakkegata 23
Postboks 9029 Grønland
0133 OSLO

www.farmasiforbundet.no
www.parat.com

Besøksadresse: Lakkegata 23
Telefon: 21 01 36 00
Teleaks: 21 01 38 00
E-post: post@parat.com

Ansvarlig redaktør: Trygve Bergsland
Mobil: 905 85 639
E-post: trygve.bergsland@parat.com

Leder: Irene Hope
Mobil: 958 00 766
E-post: irene.hope@parat.com

Forsidefoto: iStockPhoto.

Alle illustrasjonsbilder i bladet som ikke er kreditert er levert av iStock.

Redaksjonen avsluttet: 19.2.2018
Materiellfrist neste nr: 28.5.2018

Layout:
07 Media, avd. Moss
www.07.no
Telefon: 22 79 95 00

Trykk: Ålgård Offset AS
www.a-o.no
Telefon: 51 61 15 00

[farmasiforbundet](http://farmasiforbundet.no)

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav og er svanemerket, CO₂-nøytralt og 100 prosent resirkulerbart.

Vi arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk.

Den som mener seg rammet av urettmessig publisering, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund som behandler klager mot mediene i presseetiske spørsmål.

Adresse: Rådhusgt 17
0158 Oslo
Tlf: 22405040
E-post: pfu@presse.no

presse.no

Apotekteknikere sikrer fagkompetansen i apotek

Selv om vi er kommet et stykke ut på nyåret, vil jeg ønske alle et godt nytt år!

Farmasiforbundet er godt i gang med forberedelsene til tarifforhandlingene som vi skal ha til våren. Vi har hatt flere møter med hovedtillitsvalgte for å legge en strategi i disse forhandlingene, og har sendt ut en spørreundersøkelse til medlemmene i Boots, Apotek1, Vitus og frittstående apotek for å få tilbakemelding på hva som er viktig å prioritere i dette oppgjøret. Oppsummeringen av undersøkelsen blir et utgangspunkt for videre strategi i forhandlingene til våren.

I år er det hovedoppgjør, og i et hovedoppgjør forhandles det om både lønnstillegg og endringer i de øvrige bestemmelsene i tariffavtalene. Det er vanlig at tariffavtalene har to års varighet. I årene mellom hovedoppgjørene er det mellomoppgjør hvor det kun forhandles om lønn.

I Norge er det vanlig at konkurranseutsatt industri forhandler først, altså de bedriftene som konkurrerer i et internasjonalt marked. Dette kalles frontfaget, og den økonomiske rammen fra frontfaget danner utgangspunkt for lønnsveksten i de øvrige tariffområdene. Dette må også Farmasiforbundet forholde seg til.

Farmasiforbundet er opptatt av at man skal ha en lønn å leve av. Lønn og lønnsnivå er

alltid et sentralt tema i forhandlinger. Her er også arbeidstid sentralt, og man kommer ikke utenom det faktum at vi i apotek har en lavere ukentlig arbeidstid på 36 timer, mot 37,5 som er det normale. I tillegg har mange en praksis med å ta ut ulempekompensasjonen i form av fritid i stedet for lønn. Alt dette er med på å holde lønnsnivået for apotekteknikere nede. Et viktig mål for Farmasiforbundet er å jobbe for at alle apotekteknikere gis mulighet til å jobbe den reelle kontraktmessige arbeidstiden.

Det er viktig for Farmasiforbundet at apotekene er bemannet med faste og ansatte som har nødvendig fagkompetanse. Dette istedenfor å ta inn ufaglærte og vikarer. Vi jobber for å opprettholde apoteket som en faghandel.

Jrene

Helseansatte bør beskyttes mot meslinger

MMR-vaksinen, som er en del av barnevaksinasjonsprogrammet, beskytter mot meslinger, kuma og røde hunder. Alle voksne, uavhengig av opprinnelsesland, som ikke har gjennomgått meslinger eller ikke vet om de er vaksinert, bør tilbys minst én dose MMR-vaksine, ifølge Folkehelseinstituttet.

– Dette er spesielt viktig for dem som arbeider i helsetjenesten, som for eksempel på legevakt, i akuttmottak på sykehus eller på barneavdeling. Vaksinen forhindrer at en selv blir syk og reduserer risikoen for å smitte andre, sier overlege Øystein Rolandsen Riise i Folkehelseinstituttet.

Suksess med influensavaksine i apotek

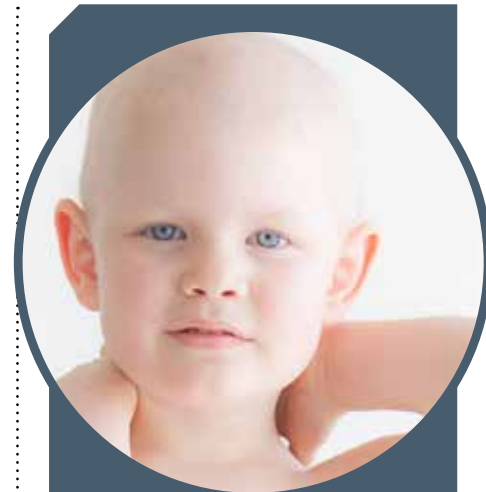

23 Vitusapotek og Ditt Apotek har testet influensavaksinasjon i apotek. Tilbakemeldingene fra kundene er ifølge Norsk Medisinaldepot (NMD) veldig gode.

- Kundene trekker frem apotekets lange åpningstider, kort ventetid, trygge prosedyrer og godt opplært fagpersonale som positive sider ved vaksinasjon, sier Hege Willoch, som er fag- og kvalitetsdirektør i Norsk Medisinaldepot.

Resultatene er så gode at ordningen vil bli rullet ut til flere apotek neste influensasessong.

Kilde: Apotekforeningen

Kommunene bes om å skaffe jodtabletter

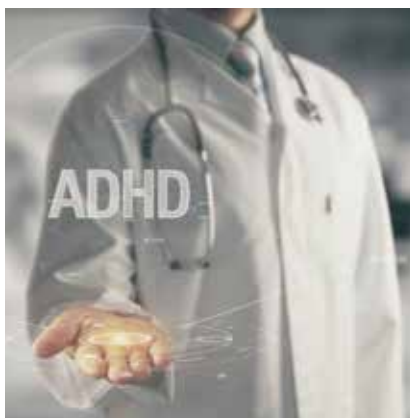
Staten mener faren for atomulykker har økt, og Helsedirektoratet ber kommunene skaffe seg et lager av jodtabletter som kan motvirke kreft etter utslipp av radioaktivitet.

Større trafikk med atomdrevne fartøy, eldre kjernekraftverk og økt terrorfare har gjort utslipp av radioaktivitet mer sannsynlig enn før, mener norske myndigheter.

Tablettene kan hindre kreft i skjoldbruskkjertelen hos barn og unge. Det er Kriseutvalget for atombredskap som mener at faren for atomhendelser har økt.

I en orientering til fylkesmenn og kommuner skriver Helsedirektoratet, Statens strålevern og Statens legemiddelverk at «Europas kjernekraftverk eldes og risikoen for alvorlige ulykker øker. Ferdsele med reaktordrevne fartøy langs norskekysten er sterkt økende og en ulykke med et slikt fartøy kan gi radioaktive utslipp som rammer Norge. Sannsynligheten for terroraksjoner har også økt». Etter hvert skal jodtabletter selges på apoteket, men i mellomtiden ber Helsedirektoratet kommunene om å bestille tablettene fra lageret i Oslo.

@NTB

Økt bruk av ADHD-medisiner

68 prosent økning i antall døgndoser, og en større andel voksne og kvinner som bruker ADHD-medisiner. Men ingen økning i aldersgruppen 10–19 år, viser utviklingen i tallene over salg av ADHD-midler fra 2010 til 2017.

Med bakgrunn i tidligere års statistikk fra Reseptregisteret viser beregningene at det i 2017 var mer enn 46 000 nordmenn som brukte disse legemidlene. Tall viser også at mer enn 55 prosent av alle som bruker ADHD-medisiner, er over 19 år gamle.

Kilde: Apotekforeningen

MEDISINSTART I RUTE Apotekforeningen og Apokus utvikler tjenesten på bestilling fra Helse- og omsorgsdepartementet. Opplæringen av tjenestefarmasøyer i apotek starter i mars. – Vi legger nå siste hånd på materialet som skal trykkes og sendes ut til alle landets apotek i begynnelsen av mars. Faglige e-læringskurs har vært tilgjengelig siden før jul, og vi vet mange allerede er godt i gang med disse, sier fagdirektør Per Kristian Faksvåg i Apotekforeningen.

Opplæringen i apoteket består av syv ulike e-læringskurs og praktiske forberedende øvelser, i tillegg til en detaljert tjenestemanual, faktaark, to samtaleguider og pasientbrosjyre.

Kilde: Apotekforeningen

Reduksjon i Helfo

Helfo anbefaler å redusere antall kontorsteder fra 22 til 7, noe som vil berøre 160 av Helfos 555 medarbeidere. Forslaget er en del av Helfos anbefaling til ny kontorstruktur for å oppnå sterkere fagmiljøer og mer effektiv ressursutnyttelse.

Helfo har blant annet ansvar for refusjon av privatpersoners utgifter til legemidler, tannhelse og helsetjenester i utlandet og oppgjør fra folketrygden til behandlere utenfor sykehus, samt for veiledningstjenesten, der de som har behov for helsehjelp kan ringe 800HELSE (800 43 573) for blant annet bytte av fastlege, informasjon om frikort og egenandeler.

@NTB

Farmasøyer i Danmark kan få skrive resepter

Den danske regjeringen vurderer å gi farmasøytene rett til å rekvirere legemidler på selvstendig grunnlag. Utspillet kommer etter at Lægemiddelstyrelsen i landet har laget en rapport der de drøfter ulike modeller for hvordan farmasøyer kan få rett til å forskrive legemidler.

– Helsevesenet skal tettere på oss, og vi skal tenke innbyggeren først. I apotekene er det sterke faglige ressurser, som vi kan ta i bruk på nye måter, så innbyggerne får lettere tilgang til medisin. De mulighetene ser vi på nå, sier helseminister Ellen Trane Nørby (V) til den danske avisen Berlingske.

apoteknikk

Unge kvinner lar seg HPV-vaksinere

I løpet av det første året har mer enn 83 000 kvinner takket ja til gratis HPV-vaksine, ifølge nye tall fra Folkehelseinstituttet. Siden 1. november i 2016 har unge kvinner som er født i 1991 eller senere, fått tilbud om gratis vaksine mot humant papillomavirus (HPV). Dette midlertidige tilbudet er rettet mot kvinner som tidligere ikke har fått tilbud om HPV-vaksine, og dem som tidligere har takket nei.

Langvarig HPV-infeksjon øker risikoen for livmorhalskreft og noen andre kreftformer, og HPV-vaksine kan forebygge utvikling av disse kreftformene.

Kilde: fhi.no

Nye fraværsregler gir økt medisinbruk

Ny forskning viser økning i antall legebesøk og bruk av reseptpliktige legemidler for 16–18-åringer etter innføring av nye fraværsregler. Økningen i allmennlegekonsultasjoner og legemiddeluttak blant 16–18-åringer sammenfalt i tid med innføring av nye fraværsregler i videregående skole. Folkehelseinstituttet observerte ikke tilsvarende endringer for 15-åringene. Folkehelseinstituttet mener derfor det er overveiende sannsynlig at endringene skyldes de strengere kravene til dokumentasjon av skolefravær.

Kilde: fhi.no

150 000 har kols

Mer enn hver 20. person over 40 år har kols, til sammen om lag 150 000 personer. Det viser nye beregninger som er gjort i samarbeid mellom Folkehelseinstituttet og universitetene i Bergen, Trondheim og Tromsø. Kols er en sykdom som innebærer kronisk nedsatt lungefunksjon.

– Sykdommen skyldes først og fremst røyking, men er også forbundet med for eksempel støv i arbeidsmiljøet, sier overlege Per Nafstad ved avdeling for ikke-smittsomme sykdommer, Folkehelseinstituttet.

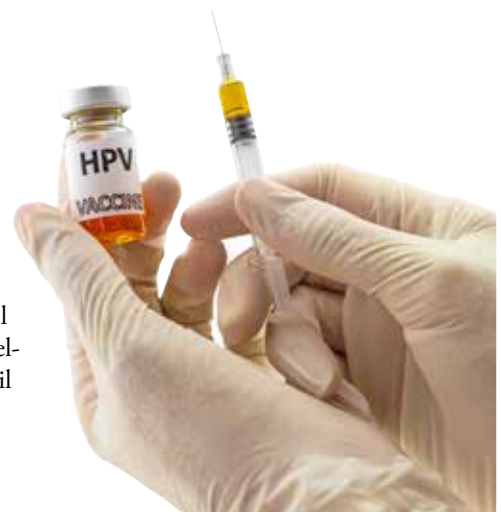

Nå skal også gutter få HPV-vaksine

Fra høsten 2018 vil gutter på 7. klassetrinn få tilbud om vaksine mot humant papillomavirus (HPV-vaksine) gjennom barnevaksinasjonsprogrammet på lik linje med jenter. Stortinget har vedtatt Statsbudsjetten for 2018, der dette ble fastslått.

Folkehelseinstituttet har startet arbeidet med å utarbeide informasjonsmaterieil til guttene, foreldrene deres og kommunehelsetjenesten. Det oppdaterte materiellet vil være tilgjengelig før sommeren 2018.

Kilde: fhi.no

Legemiddelverket stopper digitale legekonsultasjoner

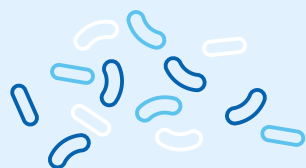
Statens legemiddelverk mener digitale KRY-legekonsultasjoner inne i Vitusapotekene er ulovlig organisert helsehjelp. Nå har Norsk Medisinaldepot (NMD) fjernet tilbudet i påvente av klagebehandlingen.

Bakgrunnen for pålegget er et tilbud Norsk Medisinaldepot har hatt i sine Vitusapotek, hvor kundene i apoteket kan komme i kontakt med legene hos Vitusapotekets samarbeidspartner KRY via deres app på en iPad som står på apotekets informasjonsrom. Gjennom den digitale konsultasjonen kan pasienten få forskrevet reseptbelagte legemidler som kan hentes ut på Vitusapotek eller på et annet apotek kunden måtte ønske å benytte seg av.

Kilde: Farmatid

NYCO/PRO®

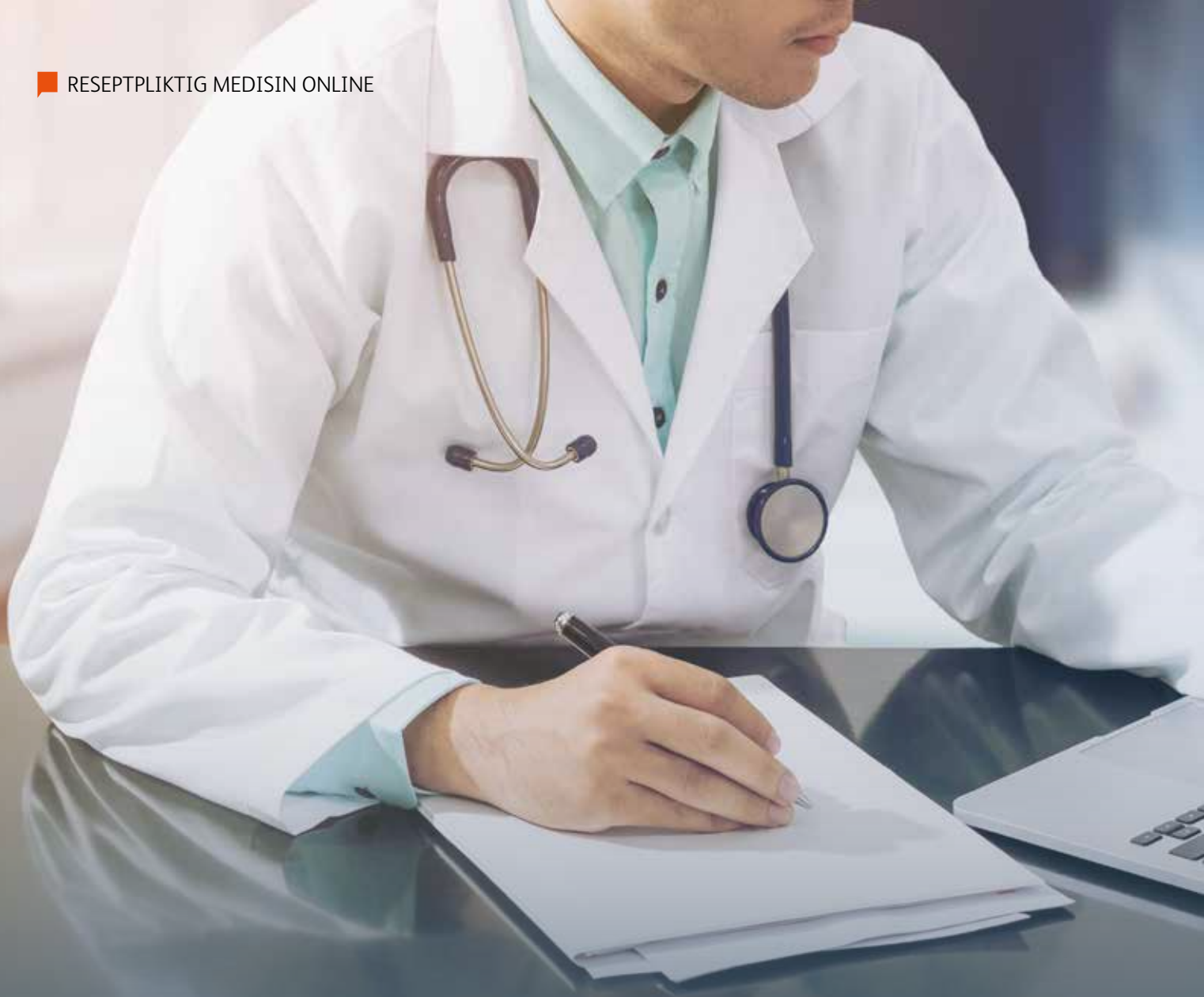
Slik at fordøyelsesenzymene fungerer normalt

Nycopro Daglig bidrar til at fordøyelsesenzymene fungerer normalt. Tar du den anbefalte dosen på 2 kapsler hver dag, får du faktisk 5 milliarder melkesyrebakterier samt kalsium.

Kjøpes på
apotek

Nettapotek for EØS-resepter

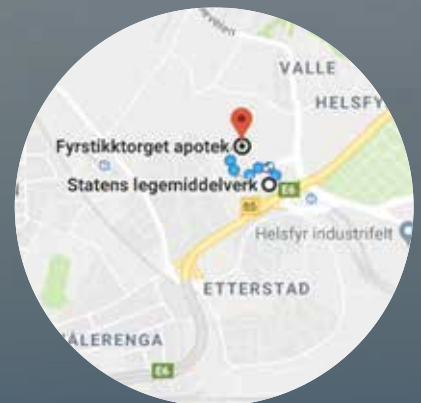
Det er ikke mer enn 350 meter mellom Fyrstikktorget apotek og Legemiddelverket. Likevel står de langt fra hverandre i hvordan de vurderer fagligheten i samarbeidet med engelske online-leger.

Av: Kristin Rosmo

Det er ikke bare e-resepter fra reseptformidleren som genererer forsendelse av reseptpliktig medisin i Norge. Også EØS-resepter krysser landegrensen, og de ekspederes ved Fyrstikktorget apotek som så sender forskrevet legemiddel hjem til pasienten. Ordningen er innenfor apotekloven, men er sterkt kritisert for ikke å fremme riktig og sikker legemiddelbruk.

EØS-resepter fra engelske nettleger

Bakteppet for Fyrstikktorgets virksomhet med forsendelse av reseptpliktig medisin er at apoteket mottar EØS-resepter fra utenlandske nettleger. Det engelske selskapet Hexpress Healthcare Ltd driver nettlegene og nettapotekene euroclinux.net og 121doc.net, som formidler EØS-resepter til nordmenn som bestiller reseptpliktig medisin via deres online legetjenester

(omtalt i Farmasiliv nummer fire og fem 2016).

Legemiddelverket erfarer at det i Norge, og en rekke andre land, ikke er god praksis å drive nettkonsultasjon på den måten man kan se de aktuelle britiske nettlegene gjør.

– Det gjelder spesielt behandling av sykdommer som krever tettere oppfølging enn det vi antar disse nettlegene tilbyr. At disse nettlegene i praksis har et tett samarbeid med nettapotek, tilsier at hovedformålet er å få skrevet ut resepter som så nettapoteket kan selge. Vi ser at pasienter blir spurt om hvilke legemidler de trenger, ikke hvilke plager de ønsker behandling for. Behandlingsalternativene er i stor grad tilpasset nettapotekets snevre sortiment, sa seniorrådgiver i Legemiddelverket, Jørgen Huse, til Farmasiliv høsten 2016.

Det mener han fortsatt. Han poengterer imidlertid at Fyrstikktorgets praksis med forsendelse av EØS-resepter er innenfor apotekloven.

– Rent juridisk kan vi ikke gjøre så mye mer enn å påse at EØS-reseptene er gyldige. Vi anser likevel at dette samarbeidet avviker fra de tradisjoner norske apotek har for å fremme riktig og sikker legemiddelbruk, sier Huse.

Store og kritiske avvik

Legemiddelverket følger nøye med på hvordan distribusjon av reseptpliktige legemidler fra norske nettapotek foregår. Kvaliteten på utleverte legemidler fra nettapotek skal være like god som ved oppmøte i apotek. De gjennomførte i fjor tilsyn ved nettapotekene som tilbyr slik forsendelse.

Kort avstand mellom Fyrstikktorget apotek og Legemiddelverket, men langt fra hverandre i faglig forståelse.

Skjermdumper fra
euroclinux.net.

I tillegg til Komplette apotek, Apotek1 og Vitusapotek, som baserer forsendelsene på resepter fra reseptformidleren, gjelder dette Fyrstikktoget apotek. Fyrstikktoget baserer forsendelsene på resepter fra utenlandske online-leger som nordmenn har bestilt gjennom euroclinux.net og 121doc.net.

Legemiddelverket har avdekket flere store og kritiske avvik under tilsynene ved de fire nettapotekene. Blant annet har forsendelse av kjølevarer vært en stor utfordring. Tilsynene ved Komplette apotek, Apotek1 og Vitusapotek ble omtalt i Farmasiliv nummer fem 2017.

Mye å rette opp

Legemiddelverkets rapport etter tilsynet ved Fyrstikktoget apotek i juni i fjor, viser at apoteket i hovedsak overholder kravene som stilles i apoteklovgivningen. Legemiddelverket påpeker likevel elleve avvik fra faglige krav, hvorav enkelte også er gitt ved tidligere tilsyn med apoteket.

Avvikene omhandler blant annet alderskontroll og sporing ved forsendelse av reseptfrie legemidler. Det ble også registrert avvik på dokumentasjon av rett mottaker og kontroll med hvilke temperaturer legemidlene utsettes for under forsendelse. Videre ble det også registrert avvik på områdene innkjøp, temperatur i legemiddellagrene, stedfortreder for apoteker, mangler ved internkontrollsystemet, apo-

tekets praksis for retur av legemidler fra institusjoner og rutiner for dokumentasjon.

Fristbrudd på retting av avvik

Innkjøpsavviket handlet om at apoteket hadde kjøpt legemidler fra virksomhet uten tilvirkertillatelse. Avviket ble betegnet som «kritisk». Apoteket skulle innen en måned etter tilsynet ha sendt inn dokumentasjon på at det kritiske avviket var rettet. Det ble imidlertid ikke sendt inn til Legemiddelverket før i september, etter at Legemiddelverket etterlyste dokumentasjon på retting av avviket. Dokumentasjonen ble ikke godtatt, og Fyrstikktoget fikk en ny frist til november i fjor. Samtidig måtte Legemiddelverket etterlyse fremdriftsplan for et av de andre avvikene, noe de fikk fra Fyrstikktoget først to måneder etter den opprinnelige fristen.

Daglig leder ved Fyrstikktoget apotek, Jan-Henrik Døhlen, er imidlertid av en annen oppfatning når Farmasiliv spør om en kommentar til hvorfor fristene for retting av enkelte av avvikene ikke er overholdt. – Vi har sendt inn dokumentasjon vedrørende alle avvik innen fristene og avventer svar fra Legemiddelverket, skriver han i en kommentar til Farmasiliv.

Legemiddelverket bekrefter per midten av februar at de har mottatt etterspurt dokumentasjon, men at de likevel ikke har kommet langt nok i saksbehandlingen

Fra Fyrstikktorget apotek kan du som pasient bestille en resept online og hente ut legemidler uten ytterligere helsekontroll

Fyrstikktorget apotek

- Kjedeuavhengig apotek på Helsefyr i Oslo
- Eies av Webpharma, som også driver nettapoteket apotekhjem.no
- Kritiseres for at de samarbeider med engelske online-leger, og ekspederer EØS-resepter til forsendelse til nordmenn

til at avvikene fra tilsynet kan lukkes.

Kritisert praksis

Praksisen med onlinekonsultasjoner med utenlandske leger, og samarbeidet med Fyrstikktorget apotek, er sterkt kritisert fra flere hold. Stortingspolitikker Kjersti Toppe (SP) har tidligere uttrykt overfor Farmasiliv at hun mener at når ett apotek samarbeider med en slik aktør, setter de hele bransjen i vanry. Også Sveinung Stensland (H), som er farmasøyt og medlem av Helse- og omsorgskomiteen, har uttrykt til Farmasiliv at denne type legepraksis er svært uheldig for pasientsikkerheten, og at han er skeptisk til at et norsk apotek samarbeider med engelske nettleger og nettapotek.

Også TV2s «Helsekontrollen» har engasjert seg i praksisen de engelske nettlegerne driver. De gjennomførte i høst en bestilling av slankemiddelet Xenical, der en kvinne som i over ti år har slitt med anoreksi og bulimi, fikk godkjent sin legekonsultasjon etter bevisst å ha oppgitt feil informasjon om vekt og eventuelle spiseforstyrrelser. De konfronterte Døhlen, med spørsmål om det er riktig av hans apotek å tilrettelegge for slik praksis ved å være det (eneste) apoteket i Norge som samarbeider med det britiske selskapet. I artikkelen svarer han at «Hexpress Healthcare som eier Euroclinix, er under engelsk kontroll. Jeg har all tillit til engelsk helsevesen og deres kontrollinstanser. Og Hexpress driver lovlig innenfor de rammene, så

da synes jeg det er helt greit, sier daglig leder ved Fyrstikktorget apotek til TV-kanalen.

Benekter formelt samarbeid

Fyrstikktorget apoteks nettbutikk for forbrukere og pasienter, apotekhjem.no, inneholder ingen informasjon om eller markedsføring av Euroclinix' tilbud om nettkonsultasjon og bestilling av resepter levert gjennom Fyrstikktorget.

Det står imidlertid at «På legemidler er det visse begrensninger på hva vi kan levere. Dette gjelder både reseptfrie og reseptbelagte legemidler. Dersom du skal kjøpe reseptbelagte legemidler, må du kontakte oss på telefon ...».

Farmasiliv har spurt daglig leder Døhlen om hvilke råd de som kontakter nettapoteket på telefon for å kjøpe reseptbelagte legemidler får. Det har ikke Døhlen ønsket å svare på. Han bekrefter imidlertid at de mottar reseptene fra Euroclinix, men hevder at det ikke dreier seg om et samarbeid. Like fullt omtaler Euroclinix apoteket som «vårt registrerte partnerapotek i Oslo».

– Vi har ikke noen formell samarbeidsavtale med Euroclinix. Vi mottar gyldige, originale EØS-resepter og ekspederer dem som alle andre resepter, skriver Døhlen.

Hemmelig omfang

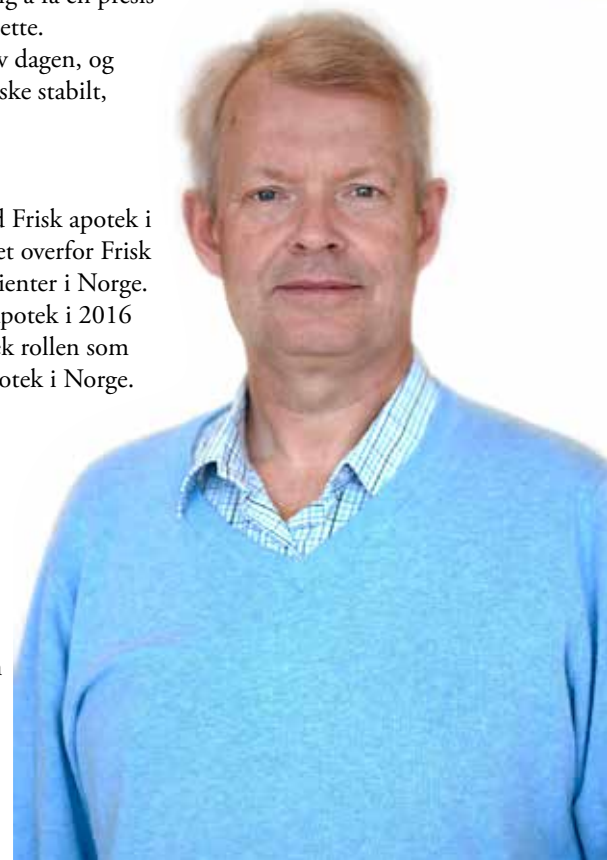
Farmasiliv har også forsøkt å ta rede på i hvilket omfang EØS-resepter sendes fra de engelske online-legerne. Det har ikke vært mulig å få en presis kommentar fra Døhlen på dette.

– Det er håndterlig i løpet av dagen, og antallet EØS-resepter er ganske stabilt, skriver han.

Ifølge en tilsynsrapport fra Legemiddelverkets tilsyn ved Frisk apotek i 2016 skal Hexpress ha hevdet overfor Frisk apotek at de har ti tusen pasienter i Norge. Etter nedleggelsen av Frisk apotek i 2016 overtok Fyrstikktorget apotek rollen som Hexpress' samarbeidende apotek i Norge.

Døhlen ønsker heller ikke å svare på om Fyrstikktorget apotek har noen planer om å knytte nettapoteket til reseptformidleren, slik at nordmenn med resept i reseptformidleren kan bestille reseptpliktig medisin via apotekhjem.no

Jørgen Huse, seksjonssjef i Legemiddelverket, mener samarbeidet avviker fra de tradisjoner norske apotek har for å fremme riktig og sikker legemiddelbruk. Foto: Legemiddelverket

NYHET
SELGES KUN I APOTEK

HUSK®
MAGEBALANSE

HUSK® Magebalanse

HUSK® Magebalanse inneholder psylliumfrøskall som er en naturlig kilde til fiber og skånsom for magen. Ved treg mage danner fiberene en gel som smører tarmen og gjør avføringen mykere. I tillegg øker gelen volumet i tarmen og stimulerer tarmfunksjonen. Ved urolig mage derimot, suger fiberene opp overflødig væske i tarmen slik at avføringen blir fastere.

HUSK® Magebalanse er milde og effektive produkter for god magehelse. Kan brukes hver dag.

- BRA FOR FORDØYELSEN
- TARMREGULERENDE
- HJELPER MOT TREG OG UROLIG MAGE

NATURLIG FIBER

- ✓ Anbefalt ved fordøyelsesproblemer (treg og urolig mage)
- ✓ Inneholder naturlig fiber fra psylliumfrøskall
- ✓ Egnet til FODMAP-dietten
- ✓ Tilgjengelig i pulver og kapsler

FIBER MED MELKESYRE-BAKTERIER OG INULIN

- ✓ Anbefalt ved fordøyelsesproblemer (treg og urolig mage)
- ✓ Unik kombinasjon av naturlig fiber fra psylliumfrøskall, melkesyrebakterier og inulin
- ✓ Tilgjengelig i pulver og praktiske porsjonsposer

FLUX PRO Klorhexidin

Inneholder
både
klorheksidin
og fluor

NYHET!

Flux PRO Klorhexidin Skyll
0,12% Klorheksidin
0,2% NaF
0% Alkohol
Smak av Coolmint

Flux PRO Klorhexidin Gel
0,12% Klorheksidin
1000 ppm F
0% Alkohol
Smak av Coolmint

Flux PRO Klorhexidin inneholder både klorheksidin og fluor. Produktene er for kortidsbehandling eller etter anbefaling fra tannhelsepersonell. Som øvrige Flux produkter er de uten alkohol og parabener. Utviklet i samarbeid med skandinavisk tannhelse.

Dosering:

Voksne og barn over 12 år: Brukes 1–2 ganger daglig i inntil to uker eller etter anbefaling fra tannhelsepersonell. Skyllen har en praktisk doseringspumpe som gir riktig dosering hver gang.

FLUX[®]

Har du fluxet i dag?

Apotekbransjen vil vaksinere

Folk setter pris på muligheten for influensavaksinering på apoteket. Det er konklusjonen etter et pilotprosjekt i regi av Norsk Medisinaldepot. Legeforeningen er skeptisk til utviklingen.

Av: Kristin Rosmo

Norske helsemyndigheter har et mål om at tre av fire i risikogruppen for influensa skal ta vaksine hvert år. Enkelte Vitusapotek og Ditt Apotek har gjennom den siste influensasessongen tilbudt vaksinasjon på apoteket som et prøveprosjekt. – Nær 1,5 million nordmenn er i myndighetenes definerte målgruppe for årlig influensavaksine, men bare én av tre i målgruppen følger rådet fra helsemyndighetene om å vaksinere seg, sier fagdirektør i Norsk Medisinaldepot (NMD), Hege Willoch.

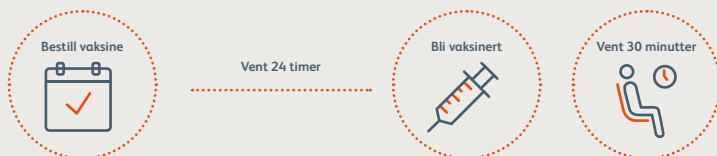
Verdsetter god tilgjengelighet

87 vaksinatører fordelt på 23 apotek deltok i pilotprosjektet. De som har ønsket å vaksinere seg på disse apotekene har kunnet kjøpe tjenesten for 350 kroner. Prisen inkluderte legehonorar for resept, vaksine og selve vaksinasjonen. Tjenesten har ikke vært offentlig finansiert.

NMD inngikk et samarbeid med legetjeneste-firmaet eMmedical AS om opplæring og gjennomføring. Både apotekteknikere og farmasøyter fikk opplæring

Slik beskriver apotekene rutinen for vaksinering

Du bestiller vaksinen på minvaksine.no. Tidligst 24 timer etter bestilling møter du opp på et av våre samarbeidende apotek. Det er ingen timebestilling - du bestemmer selv tidspunktet! Vaksinasjonene gjennomføres av autorisert helsepersonell, så du kan være trygg på at du er i de beste hender. Etterpå må du av sikkerhetshensyn vente 30 minutter før du kan forlate lokalene.

Nina Øien, apotektekniker ved Vitusapotek Barcode, tror influensavaksinering i apotek bidrar til at flere i risikogruppen vaksinerer seg. Foto: Kristin Rosmo

Hege Willoch, fagdirektør i NMD, mener helsepersonell på apotek kan vaksinere med stor nøyaktighet og god kvalitet.

Foto: NMD

Nina Jørgensen, apotektekniker ved Vitusapotek Torvbyen, opplevde en periode med vaksinasjonskø inne på apoteket.

Foto: Kristin Rosmo

Per T. Lund, administrerende direktør i Apotekforeningen, ønsker at apotek kan bidra i den offentlige influensavaksinasjonen. Foto: Stian Gregersen / Apotekforeningen

som blant annet dreide seg om prosedyrer for gjennomføring og stikk-teknikk.

– Vaksinerer er en tjeneste vi mener alt helsepersonell på apotek kan gjøre med stor nøyaktighet og god kvalitet, sier Willoch.

Gjennom influensasessongen ble det satt over 1300 vaksiner ved de 23 apotekene. Det har vært en forutsetning at den som skulle vaksineres på apoteket var fylt 18 år. Apotekene har videre hatt klare instruksjoner på hvilke pasientgrupper som ikke kunne få vaksine i apoteket, men som skulle henvises til lege. Det har ikke oppstått noen uforutsette hendelser under pilotprosjektet.

– Kundene har satt pris på denne muligheten. Vi kan telle på en hånd de få kundene som har klaget på noe. Det har da gått på at det har vært ventetid for å få resepten, sier Willoch.

I tillegg har noen uttrykt at det er tungvint at de måtte bestille resepten fra lege og vente til den var klar for ekspedering på apoteket før vaksinen kunne settes. – Det er vi enig med kundene våre i. Vi mener at influensavaksine med fordel

bør inngå i ordningen med apotekutlevering med risikominimeringstiltak. Tilgjengelighet og trygghet er nok apotekenes beste argumenter for at dette skal bli en permanent og offentlig finansiert apotekteneste. Vi håper at vi med vårt initiativ har bidratt til å dokumentere nytteverdien for samfunnet, sier fagdirektøren i NMD.

Engasjerte apotek-vaksinatorer

De aller fleste apotekansatte som har deltatt i prosjektet synes den nye oppgaven har vært fin.

– Vi har spurt de apotekansatte som deltok i prosjektet om de synes vi skal fortsette å ha et fast tilbud om å få influensavaksine på apoteket. To av tre har svart på undersøkelsen. På en skala fra en til seks, svarer hele 80 prosent av apotek-vaksinatorene fem eller seks. Det er klar tale fra involvert helsepersonell på apotek om at de er klare for mer av dette, sier Willoch.

To apotekteknikere som har deltatt i pilotprosjektet er Nina Øien ved Vitusapotek Barcode i Oslo og Nina Jørgensen ved Vitusapotek Torvbyen i Fredrikstad.

– Jeg synes det er på høy tid at folk kan få satt influensavaksinen når de er på apoteket. Folk vil ha fleksibilitet, sier apotektekniker Nina Øien.

Hun har god tro på at et lavterskeltilbud for influensavaksinerer i apotek bidrar til at flere i risikogruppen faktisk tar vaksinen.

– Det har vært bare positivt å være med på dette prosjektet. Enkelte har uttrykt at de synes det er lenge å måtte vente i en halvtime på apoteket etter vaksinen er satt, men de fleste synes det er betryggende, sier Øien.

Hun er ikke bekymret for at helsepersonell på apotek ikke har nødvendig kompetanse til å utføre en slik oppgave.

– Grundig opplæring av vaksinatorene er en forutsetning. Alle må vite hva de skal gjøre hvis det oppstår situasjoner med uforutsette reaksjoner på vaksinen. De som velger å sette influensavaksinen på apoteket skal føle seg trygge, sier Øien.

Testet ut på apotekeren

Ved Vitusapotek Torvbyen i Fredrikstad har de tre vaksinatorene til sammen satt influensavaksine på 112 østfoldinger.

Petter Brelin, leder i Norsk forening for allmennmedisin, mener farmasøyer bør holde seg langt unna rollen som forskriver og behandler.

Foto: Thomas Barstad Eckhoff / Legeforeningen

– En av de aller første jeg satte vaksinen på var apotekeren her, Ole-Jørgen Pettersen. Etter det har jeg satt mange influensavaksiner. Flere har uttrykt at de er positivt overrasket over at influensavaksinasjon kunne utføres her på apoteket, sier apotektekniker Nina Jørgensen.

Hun håper dette blir en tjeneste som kan tilbys Fredrikstad-folket. Mange har uttrykt at de synes det var praktisk å få satt vaksinen på apoteket.

– De rutinene vi følger for vaksinasjonen gjør at både jeg og kundene føler oss trygge, sier Jørgensen.

Hun understreker at det er viktig at hun, som helsepersonell, beholder roen når hun setter vaksiner. Det har til tider vært en utfordring.

– Det var en periode før jul at det rett og slett var vaksinasjonskø her. Da var det en utfordring å beholde roen, og jeg ble litt varm akkurat da, innrømmer Jørgensen.

Apotekene vil og kan

Apotekforeningen har i lang tid tatt til orde for at apotek kan bidra i den offentlige influensavaksinasjonen i Norge. I et

Influensavaksine i apotek

- Apotekforeningen ønsker innføring av influensavaksinering på apotek.
- De mener også at influensavaksinen skal kunne utleveres fra apotekfarmasøyt.
- NMD har influensasessongen 2017/2018 tilbudt influensavaksinering i 23 apotek.
- Rundt 1300 har benyttet seg av tilbudet mot en pris på 350 kroner.
- Influensavaksine anbefales spesielt for grupper av gravide, beboere i omsorgsboliger og sykehjem, alle over 65 år samt barn og voksne med nærmere definert sykdom.

Kilde: Apotekforeningen, NMD, Folkehelseinstituttet

brev til Folkehelseinstituttet i august i fjor viser de til at apotekene har en svært stor kontaktflate mot risikogruppene, og derfor har et stort potensiale for å kunne fange opp og tilby influensavaksine til personer i målgruppene.

Med åpningstider som langt overgår åpningstidene hos fastleger og helsestasjoner, er tilgjengeligheten til apotekenes tjenester svært god, skriver Apotekforeningen i brevet.

– Vi har ikke fått noen tilbakemelding fra Folkehelseinstituttet, men kommer til å jobbe videre for at dette kan bli et tilbud i flere apotek fremover. Når vi nå ser så positive resultater av forsøksordningen i Vitusapotek og Ditt Apotek, må både helsepolitikere og Helsedepartementet på banen, sier Per T. Lund, administrerende direktør i Apotekforeningen.

Han mener at resultatene fra piloten viser at dette er et tilbud folk ønsker seg, og at apotek som lavterskeltilbud virkelig kommer til sin rett om de kan bidra med influensavaksinasjon.

– Erfaringene viser også at apotekansatte med ekstra opplæring, inkludert apotekteknikere, har den nødvendige

kompetansen. Dessuten har apotekene den nødvendige tilliten i befolkningen, mener Lund.

Han håper at myndighetene oppfatter dette som et sterkt signal om at apotekene både vil og kan.

– Hvis det i tillegg blir åpnet for at man kan få vaksinen uten resept fra legen, men heller direkte fra en farmasøyt i apoteket, tror jeg veldig mange ville sørge for å bli vaksinert i apotek. Det ville blitt en vinn-vinn-situasjon, sier Lund.

Frykter kommersialisering

Akkurat det er ikke leder i Norsk forening for allmennmedisin, Petter Brelin, enig i.

– Jeg kan ikke forstå at Apotekforeningen kan gå god for måten resepter er skrevet ut på i dette prosjektet. Resepter må baseres på undersøkelse og samtale i et fysisk møte mellom pasient og lege, sier Brelin.

Det bekymrer Brelin hvis farmasøyer skal kunne forskrive influensavaksine, og viser til at det skal være avstand mellom forskriver og selger av legemidler.

– Jeg mener at farmasøyer bør begrense sin virksomhet til det som har med riktig bruk av legemidler å gjøre, og holde seg langt unna rollen som forskriver og behandler. Dette utspillet fra Apotekbransjen ser ut til å være et desperat forsøk på å få nye ting å gjøre, sier Brelin.

Han er enig i at det er nødvendig å få opp vaksinasjonsgraden i risikogruppene. Men foreningslederen er svært kritisk til at det er den kommersielle apotekkanalen som skal gjøre dette på vegne av helsevesenet.

– Å få opp vaksinasjonsgraden er noe helsevesenet selv må gjøre gjennom god organisering av ordinære aktører i den offentlige helsetjenesten. Om Apotekforeningen får det som de vil, bidrar det bare til et enda mer fragmentert og kommersielt helsevesen – uten at resultatene nødvendigvis blir bedre av den grunn, sier Brelin.

HMS blant apotekteknikere

Én av fire apotekteknikere har sykefravær på grunn av jobben, viser en undersøkelse utført av Farmasiforbundet. 26,3 prosent oppgir at forhold på arbeidsplassen har ført til at de har vært hjemme fra jobben, og hele 34,2 prosent oppgir at de har fått fysiske eller psykiske plager som følge av arbeidsforholdet.

Av: Lill Fischer

Farmasiforbundet har gjennom flere år foretatt en HMS-undersøkelse, og antallet som rapporterer om plager som følge av jobben, var synkende fra 2012 til 2016. I 2017 er det imidlertid en økning.

Forbundet er bekymret

Forbundsleder i Farmasiforbundet, Irene Hope, mener tallene og utviklingen gir grunn til bekymring. Hun sier det er flere årsaker til at så mange som én av fire har hatt sykefravær på grunn av jobben, og at det i en travel hverdag ikke blir satt av nok tid til arbeid med helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid.

– Små enheter og lav bemanning gjør presset på den enkelte større enn tidligere, sier Hope.

Forbundslederen tror arbeidsgiverne både i kjedene og i helseforetak har gode intensjoner og systemer.

– Det hjelper imidlertid ikke med et godt

verktøy hvis det ikke praktiseres godt på det enkelte apotek, sier Hope.

Farmasiforbundet vil følge dette nøye og ha stor oppmerksomhet på saken fremover.

– Vi vil ta kontakt med våre hovedtillitsvalgte og be dem om å ta dette opp i kontaktmøtene de har med arbeidsgiver, sier Hope.

Hun mener det bør gjøres en sammenligning mellom funnene i Farmasiforbundets undersøkelse og funnene i de ulike arbeidsgivernes undersøkelser.

– Vi er opptatt av at sykefraværet skal være så lavt som mulig, og at medlemmene våre skal ha en god arbeidshverdag, sier Hope.

Hun mener det er viktig å ha en god HMS-politikk som også er kjent blant ansatte, i tillegg til at den blir praktisert på en god måte.

Ansatte blir tatt på alvor

Inger Marie Arnesen er tillitsvalgt og jobber på Boots apotek i Stjørdal. Hun er som Hope ikke overrasket over at så

mange blir syke av jobben.

Farmasiforbundets HMS-undersøkelse skiller ikke mellom fysiske og psykiske plager, og selv om lettere psykiske lidelser er en hyppig årsak til sykefravær, tror Arnesen det fysiske arbeidsmiljøet for apotekteknikerne er en viktig grunn til resultatene.

– Det er mange eldre apotekteknikere som har jobbet i mange år og pådratt seg belastningslidelser. Vi står og går mye, ofte på harde gulv. Det er mange tunge løft og ugunstige arbeidsstillinger. Arbeid med å ekspedere resepter gir ofte nakke- og skuldersmerter, sier Arnesen.

Hun sier at de for et par år siden hadde vi flere langtidssykemeldinger på grunn av belastningslidelser, og at HR-avdelingen i Boots tok tak i dette. De kom fra Oslo til Stjørdal for å se på og finne måter å bedre det fysiske arbeidsmiljøet på.

– Det ble kjøpt inn heve- og senkepulter i reseptekspederingen, avlastningsmatter på arbeidsstasjonene, og vi fikk tilbud om gode arbeidssko. I tillegg fikk vi «rompehvilere», en støttestol ansatte kan lene seg på når vi skriver i resepturen, sier Arnesen.

Hun sier disse tiltakene har gjort det fysiske arbeidsmiljøet mye bedre, og at sykefraværet har gått ned.

Forbundsleder i Farmasiforbundet, Irene Hope, er bekymret. Foto: Vette Daler

Retningslinjene for HMS-arbeidet stiller krav til lokaler, verneinnretninger og tilrettelegging av arbeidet for å gi trygghet for dem som skal utføre arbeidet.

Farmasiforbundets HMS-undersøkelse

Farmasiforbundets helse-, miljø- og sikkerhetsundersøkelse (HMS) er en elektronisk spørreundersøkelse som ble gjennomført blant nesten 2500 av Farmasiforbundets medlemmer annet halvår 2017, og 25 prosent av disse har svart. Det er gjennomført tilsvarende undersøkelser i 2012, 2015 og 2016.

–Det er bedre å jobbe nå, det går ikke an å sammenligne det med hvordan det var før. Vi er veldig fornøyde, sier Arnesen.

Forskjell på kjedene

Undersøkelsen viser at det er forskjell på kjedene og foretakene. Apotekteknikerne i Vitus og i Apotek1 melder om mindre sykefravær som følge av forhold på arbeidsplassen, sammenlignet med apotekteknikerne i Sykehusapotekene, Boots og Ditt apotek.

HR-direktør i Boots Harald G. Johnsrud sier til Farmasiliv at dette er interessant, noe de er opptatt av, og at de vil se nærmere på undersøkelsen.

Levekårsundersøkelsen 2017

Statistisk sentralbyrå gjennomfører levekårsundersøkelser, og arbeidsmiljø er ett av områdene som undersøkes.

I levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø fra 2017 hadde fem prosent av norske sysselsatte et sammenhengende sykefravær på mer enn to uker som skyldes jobben. Dette tallet er vesentlig lavere enn tallene for apotekteknikerne, men tallene er ikke direkte sammenlignbare da Farmasiforbundets undersøkelse ikke angir lengden på sykefraværet. Mens tendensen i Levekårsundersøkelsen er at jobbrelatert sykefravær går ned, viser Farmasiforbundets undersøkelse en liten økning i jobbrelatert sykefravær.

Levekårsundersøkelsen viser også at én av tre føler seg ukentlig fysisk utmattet, og kvinner sier i større grad enn menn at de blir fysisk utmattet av jobben. 37 prosent av sysselsatte kvinner svarer at de ukentlig er utmattet når de kommer hjem fra jobb, mot 30 prosent av menn.

Til sammenligning oppgir 34 prosent at forhold på arbeidsplassen har ført til fysiske eller psykiske plager i Farmasiforbundets undersøkelse. Det er 11 prosent som ikke ønsker å svare på spørsmålet, og det er 55 prosent som svarer nei på spørsmålet om det er forhold på arbeidsplassen som har ført til fysiske eller psykiske plager.

Sykefravær som følge av fysiske eller psykiske plager

- Vitus 21,4
- Apotek1 24,6
- Sykehusapotekene 30,7
- Boots 30,7
- Ditt apotek 30,8

For mange jobber deltid

Apotekteknikere har kortere arbeidstid enn andre, noe som vil være et av temaene under årets tariffoppgjør. Sammen med forhandlerne fra Parat er sentralstyret og hovedtillitsvalgte i full gang med å planlegge vårens oppgjør.

Av: Lill Fischer

I februar var tillitsvalgte i Farmasiforbundet samlet i Tallinn. Her ble rykende ferske tall fra medlemsundersøkelsen presentert og gjennomgått.

Deltidskultur i apotek

Apotekbransjen preges av deltidsansatte. I undersøkelsen, som er gjennomført i forkant av oppgjøret, oppgir hele 41 prosent at de jobber deltid, mens 59 prosent job-

ber heltid. Av de deltidsansatte oppgir 77 prosent at de selv ønsker å jobbe deltid, mens 33 prosent ønsker heltidsstilling.

Forbundsleder i Farmasiforbundet, Irene Hope, er ikke fornøyd med at så mange jobber deltid.

– Når du jobber deltid, kan du ikke forsørge deg selv. Når vi i tillegg jobber i et lavlønnsyrke, kan vi fort havne i fattigdomsfella både når vi er i yrkesaktiv alder og når vi blir pensjonister.

Det gjelder uansett om deltiden er frivillig eller ufrivillig, sier Hope.

Deltid avler deltid

Når så mange velger å jobbe deltid, skaper det ifølge Hope en kultur hvor deltid er det normale. Hun mener det ikke er bra, hverken for den enkelte eller for yrkesgruppen.

Blant tilkallingsvaktene som ofte brukes for å fylle opp for de deltidsansatte, er det studenter og ufaglærte, noe som etter Hopes mening svekker apotekenes fagkompetanse.

– Det er viktig å få flere til å jobbe heltid. På den måten beholder vi kompetansen i apoteket. Skal apotekene være et lavterskeltilbud for befolkningen innen helse, må det være autorisert helsepersonell til stede i hele åpningstiden, sier forbundslederen.

Kort arbeidstid gir lav lønn

I apotekene er det vanlig å ta ut ulempekompensasjon i form av fritid, noe som ifølge Hope ikke er vanlig i andre områder i arbeidslivet, andre tar ut dette i form av penger.

– Praktiseringen med å ta ut ulempekompensasjon i form av fritid betyr i realiteten at mange av dem som har heltidsstilling, faktisk jobber deltid. De jobber færre timer enn det som står i arbeidsavtalen, og det er sannsynligvis fler enn 41 prosent som

”Deltid og kortere arbeidstid gir lavere lønn

Irene Hope

jobber deltid i apotekene, sier Hope.

Forhandler i Parat, Renate Messel Hegre, sier dette preger lønnsnivået i bransjen. – Praksisen med å ta ut ulempekompensasjon i form av fritid i stedet for lønn bidrar til å holde lønnsnivået i apotek nede. Det at arbeidstiden i private apotek er 36 timer til uken, mens andre har 37,5 timer i uken, bidrar ytterligere til et lavere lønnsnivå, sier Messel Hegre.

Også forbundslederen er opptatt av dette. – Folk flest har 37,5 timers uke, mens vi har 36 timer. I tillegg har vi en kultur som gjør at veldig mange ikke tar ut tilleggene sine i penger, men i stedet tar det ut i fritid. Det innebærer at mange som har heltidsstilling, i realiteten bare jobber mellom 30 og 32 timer i uken. Det blir det lite penger av, sier Hope.

Flere vil øke arbeidstiden

Farmasiforbundets undersøkelse viser at omtrent halvparten av apotekteknikerne er villige til å øke arbeidstiden og på den måten få høyere lønn. Forbundslederen i Farmasiforbundet sier det er bra at så mange kan være villige til å jobbe mer. – Vi kan ikke stoppe utviklingen. Hvis vi ønsker å bevare apotekene som faghandel, må vi forholde oss til de åpningstidene som gjelder, sier Hope.

Hun legger til at for Farmasiforbundet er det viktig at fagpersonell er til stede i hele apotekets åpningstid.

I tillegg til arbeidstid og lønn forventes det at pensjon blir et sentralt tema i vårens tariffoppgjør.

Nye helsetjenester i apotek

Helsetjenester i apotek er et satsingsområde som har et stort potensial i apotek. Ansatte i apotek har høy kompetanse og kan bidra positivt som et lavterskeltilbud for helsetjenester og være et viktig bidrag til de allerede eksisterende helsetjenester.

Kommentar av Anita Sveum Nilsen som er hovedtillitsvalgt i Vitusapotek

Behovet for helsetjenester vil også øke med den økende eldre befolkningen, og apotekene kan være med på å avlaste helsetjenesten.

Farmasiforbundet arrangerte farmasikongressen for medlemmene i oktober 2017, der temaet var nye helsetjenester i apotek. 23 Vitusapotek har hatt et prøveprosjekt på drop-in-vaksinasjon. Erfaringene fra dette prosjektet har blitt godt mottatt både fra kunder og ansatte. De som setter vaksinen, er sertifiserte vaksinatører og er en kombinasjon av farmasøyter og apotekteknikere.

Inhalasjonsveiledning og medisinstart er andre tilbud som nå testes ut i apotek, og det blir nok mange flere helsetjenester som kommer til å bli tilbudt i apotek i tiden fremover. Noen av tjenestene er forbeholdt farmasøyter, men det er ingen grunn til at ikke apotekteknikere skal kunne utføre nye helsetjenester i apotek, der god opplæring og kompetanseheving følger med. Når behovet for helsetjenester øker, kan apotekteknikere samtidig bidra med fagkompetanse for å sikre god helse i befolkningen.

Min oppfordring til apotekteknikere er at vi må sikre at apotekteknikere har en definert rolle i veiledningsarbeidet. Vi er autorisert helsepersonell, innehar mye kompetanse og er en ressurs for apotekene. Derfor vil vi apotekteknikere være med som en viktig aktør for å bedre helse i Norge.

Anita Sveum Nilsen. Foto: Vette Daler

Årets medlem bruker pengene på fattige kvinner

I oktober ble Anne Marit Østby fra Apotek1 Brandbu kåret til årets medlem i Farmasiforbundet. Nå avslører hun at prispengene skal brukes til å besøke bistandsprosjekter i Sri Lanka.

Tekst og foto: Vette Daler

Etter at borgerkrigen på Sri Lanka tok slutt i 2009, venter ifølge Forut 43 000 flyktninger fortsatt på å få flytte tilbake til sine opprinnelige områder. Mange av disse er enker og dermed eneforsørgere og ofte utsatt for seksuell trakassering og overgrep, skriver organisasjonen på sin hjemmeside.

Sri Lanka i mars

Under Farmasikongressen i 2017 ble Anne Marit Østby hyllert som årets medlem i Farmasiforbundet. Sammen med heder og ære fulgte en sjekk på fem tusen kroner. Anne Marit er ikke i tvil om hva prispengene skal brukes til.

– Jeg har bestemt meg for å bruke pengene til en tur med Forut, som er en hjelpeorganisasjon som gir bistand til forskjellige prosjekter i Nepal, India, Sri Lanka, Malawi og Zambia og Sierra Leone, sier hun.

Tidligere har den engasjerte apotekteknikeren vært i India og Nepal, og nå står altså Sri Lanka for tur. Dit reiser hun i mars, og på agendaen står blant annet besøk på skoler, barnehjem og sykehus som organisasjonen gir midler til.

– Jeg har veldig sansen for den måten de bruker pengene på, de satser på hele prosjekter og er veldig opptatt av å ta vare på jentene. Det er mange jenter i disse landene som har det vanskelig og er utsatt, sier Østby.

Hun er Forut-fadder og bidrar med penger til organisasjonen hver måned. Det oppfordrer hun også andre til å gjøre.

Spesiell dag

Prisvinneren beskriver dagen for utdelingen i oktober som svært spesiell.

– Det begynte med at hjulene på bilen var i ferd med å løsne. Da var det bare å stoppe midt på landeveien og prøve å få tak i en taxi. Problemet var at jeg visste hvor jeg skulle, men ikke hvor jeg var, så taxisentralen kunne ikke hjelpe meg, forteller Anne Marit med en latter.

Dermed endte det med at hun haiket til hotellet på Gardermoen og kom heseblesende inn i salen etter at Farmasikongressen hadde startet.

– Det var deilig å sette seg ned og puste ut, men like etterpå måtte jeg opp på scenen. Det var veldig overraskende og en artig opplevelse, sier hun.

Åpenbaring

Hun jobbet opprinnelig som hjelpepleier, men etter 22 år var hun klar for forandring. I 1999 fikk hun tilfeldigvis et vikariat på Jevnaker apotek, og dermed var hun solgt.

– Det var som en åpenbaring. Jeg skjønte med en gang jeg kom inn på apoteket at her hører jeg til. Det var en rar opplevelse, og jeg har ikke angret en dag, sier Østby.

Har du forslag til årets medlem for 2018, må du ta kontakt med Farmasiforbundet.

FAKTA

Navn: Anne Marit Østby

Alder: 59

Bosted: Lunner på Hadeland

Familie: Gift, tre voksne barn

Stilling: Apotektekniker og hudpleier

Interesser: Trening og reising

Lofotværing med hud og hår

På samme måte som skreien vender tilbake til Lofoten for å gyte, vendte hun tilbake for etablere seg med samboer, hus, barn og apotekjobb.

Av: Kristin Rosmo

– «E søkte nu mest for artighets skyld», sier apotektekniker og hudpleier Ida Leonhardsen ved Apotek1, Lofotsenteret.

For én ting var sikkert – tilbake til Lofoten skulle hun ikke etter endt apotekteknikerutdanning ved Hadsel videregående skole i Vesterålen. Men så kom telefonen fra apotekeren på Lofotsenteret, der han oppfordret henne til å søke den ledige stillingen. Og det gjorde hun. Men altså bare for moro skyld.

– Sånn gikk det til at jeg dro hjemover til Lofoten likevel. Da møtte jeg også samboeren min, som er fra Ballstad. Der har vi etablert oss, og til våren venter vi barn, sier Leonhardsen.

Uttrykket «du tar ikke med fisk til Lofoten» viste seg altså å stemme godt for hennes del. Under utdanningen hadde Leonhardsen ekstrajobb på Apotek1 Stokmarknes og Sykehusapoteket i Bodø avdeling ved Nordlandssykehuset Lofoten, Gravdal. Nå har hun rukket å jobbe i snart tre år ved apotek1 på Lofotsenteret.

– Dette er et typisk senterapotek. I tillegg til kundene som kommer hit til senteret, har vi også mye skipsmedisin. Her er det mange fiske- og turistbåter som har behov for vår kompetanse på området.

Leonhardsen er salgsteamleder ved apoteket, og i fjor fikk hun mulighet for å ta hudpleierutdanning ved Høgskolen i Drammen, i regi av Apotek1. Hun kunne i høst smykke seg med 15 vel fortjente studiepoeng etter knallhard jobbing. – Studiet var krevende, men det gikk heldigvis bra. Jeg er veldig glad for den muligheten jeg fikk til faglig påfyll om hud. Jeg arbeider ellers med alle typer oppgaver og har etterhvert fått god oversikt her på apoteket.

Hud har imidlertid blitt «hjerdebarnet» for Leonhardsen. Hun tilbyr for eksempel en hudanalyse, og og av og til rensing av huden. – Før jul hadde vi dessuten en kampanje med tilbud om håndmassasje. Det var veldig populært og vellykket.

Apoteket skal snart i gang med ombygging til Apotek1s nye, lyse butikkprofil med en egen hudpleieavdeling. Leonhardsen har

vært med på planleggingen, og tror det blir bra for kundene.

– Kunder kommer hit med både frisk og syk hud, og det er flott å kunne gi råd i en egen hudavdeling, uansett hva årsaken til at de kommer er. Jeg rekker såvidt å teste ut hvordan det blir å jobbe i hudavdelingen før jeg skal ut i mammafermisjon.

Når Ida Leonhardsen er hjemme på Ballstad, fyller hun gjerne fritiden med å være ute, særlig om sommeren.

– Om vinteren er jeg et innemenneske, og liker å sysle i huset. Jeg liker for eksempel godt å bake.

Men til våren blir det altså et nytt familie-medlem som vil trenge Ida Leonhardsens oppmerksomhet. Da blir det nok andre boller hjemme på Ballstad.

Navn: Ida Leonhardsen

Alder: 21

Bosted: Ballstad, ca 10 km fra Leknes i Lofoten

Familie: Samboer og barn i magen

Interesser: Fjell- og sykkelturner, geocaching, baking

Utdanning: Apotektekniker og hudpleier

Arbeidssted: Apotek1 Lofotsenteret på Leknes

Arbeidsoppgaver: Kategoriansvarlig hud, salgsteamleder
Fagorganisert: Ja

Ida Leonhardsen er salgsteamleder ved Apotek1, Lofotsenteret. Foto: Kristin Rosmo.

LU106 | Astma og barn

Hvordan kan man skille mellom astma og forkjølelse hos barn?
I kurset lærer du hvilke tegn foreldre kan se etter.

I tillegg får du praktiske tips om riktig bruk av inhalasjonsmedisiner og hvordan samarbeide med barnet.

FO101 | Fot- og neglesopp

Fotsopp og neglesopp er vanlige i befolkningen. Vet du når du kan anbefale egenomsorg og når du bør henvise til lege?

Lær mer om når og hvordan tilstandene bør behandles, og hvilke råd du kan gi for best mulig effekt av behandlingen.

IN110 | Antibiotika

Halsbetennelse, urinveisinfeksjon og ørebetennelse er vanlige infeksjoner, men krever de alltid antibiotika-behandling? Antibiotikaresistens er en trussel mot folkehelsen.

Lær mer om hva som bidrar til økt resistens og hvilke råd du kan gi for å redusere dette.

Thomas Hylland Eriksen sier at det frie og grenseløse arbeidslivet bidrar til at avstanden mellom arbeid og fritid viskes ut. Foto: Ned Alley.

Grenseløs arbeidstid

Vi har mye tid, en del av denne tiden kaller vi arbeidstid. Hva er arbeidstid, og ikke minst hva betyr arbeidstid i dette nye arbeidslivet hvor vi har større frihet? Det var litt av den filosofiske innledningen til professor Thomas Hylland Eriksen under Paratkonferansen 2018.

Av: Arve Sigmundstad

Hylland Eriksen sier at arbeidstakere i mange yrker opplever at grensen mellom arbeid og fritid viskes ut.
– E-post som besvares om kvelden, et møte som forberedes kvelden før, jobbtelefoner som bare må tas i helgen. Tidligere var

nettopp det at direktører var tilgjengelig både kvelder og helger, et argument for at de måtte ha så høy lønn. Men hva nå, når dette plutselig gjelder veldig mange vanlige arbeidstakere – burde de også da få like høy lønn? spør Hylland Eriksen.

Frihet visker ut grenser

Professoren sier mobiltelefonen ikke bare har forandret verden og vår måte å kommunisere på.
– Mobiltelefonen har forandret arbeidslivet, og arbeidstiden. Plutselig så har vi

”Har du ikke arbeid, er du ikke bare arbeidsløs, men også fritidsløs.

Thomas Hylland Eriksen

ikke helt fri lenger, for alle kan få tak i oss, inkludert sjefen. Hver gang det piper eller vibrerer i telefonen som ligger i lommen, kan det være sjefen. Jobben er aldri langt unna, selv om arbeidstiden er over, sier Hylland Eriksen.

Han sier grensene mellom arbeid og fritid viskes ut, ikke bare ved hjelp av ny teknologi. Også det frie og grenseløse arbeidslivet bidrar til at grensene viskes ut.
– Vi som lever i dag, er nok litt for lite takknemlig for å ha havnet på akkurat dette stedet i tid og rom. Aldri har vi som folk hatt bedre råd, aldri har vi hatt bedre tid, og aldri har vi hatt større frihet til å gjøre akkurat som vi vil. Likevel lar vi fritiden vår bli invadert av arbeidet, samtidig som vi lar fritiden vår invadere arbeidet, sier Hylland Eriksen.

Professoren er opptatt av forholdet mellom arbeid og fritid.

– Skal vi trekke noen lange linjer, er det på sin plass å si at de siste årene har arbeidstiden gått betraktelig ned, samtidig som levealderen er gått betraktelig opp. Arbeidet, og ikke minst arbeidstiden, definerer oss i mye større grad enn hva vi kanskje tenker over. Har du ikke arbeid, er du ikke bare arbeidsløs, men også fritidsløs. For mange er jo nettopp arbeid og arbeidstid en forutsetning for å kunne ha fritid, sier Hylland Eriksen.

Hvor mange timer i uken trenger vi egentlig å jobbe for å få nok til livets opphold? spør Hylland Eriksen retorisk.

– For mange vil det kanskje holde med å jobbe 15 timer i uken for å tjene nok til livets opphold, men likevel så velger vi å jobbe mye mer. Det forteller oss at å være ute i arbeidslivet ikke bare handler om å tjene til livets opphold, men også om å få dekket sosiale behov. Dette blir ofte undervurdert, sier han.

Som et eksempel på det grenseløse arbeidslivet beskriver Hylland Eriksen far og sønn som sparker ball i Frognerparken.

– Far og sønn nyter ettermiddagen sammen. Solen skinner, og de sparker ball sammen på gresset. Telefonen ringer, far svarer, det er åpenbart en jobbtelefon. Samtalen tar ti minutter, men far fortsetter å sparke ball med sønnen gjennom hele telefonsamtalen. Er dette arbeidstid, eller er det fritid? Er det arbeidet som invaderer fritiden, eller er det fritiden som invaderer arbeidstiden? spør Hylland Eriksen.

Parat ønsker kontrollerte grenser

Vegard Einan, nestleder i Parat, sier vi vil stå overfor en rekke nye utfordringer fremover for å regulere forholdet mellom arbeid og fritid.

– Arbeidstidsutvalget som ble satt ned av regjeringen, gjorde et viktig grunnlagsarbeid, men vi har på ingen måte funnet løsningene på alle de utfordringene som ligger foran oss. Jeg tror nok både arbeidsgiverne, og vi som representerer arbeidstakerne, gjør klokt i å forberede oss på nye tider. Det er også bakgrunnen for at vi i Parat har valgt å sette arbeidstid på dagsordenen med årets flaggsak «arbeidstid for fremtiden», sier Einan.

Han er opptatt av å få formidlet at utfordringene knyttet til arbeidsliv ikke er like store i alle yrker, eller innenfor alle grupperinger av ansatte.

NOU 2017:4 om muligheter og utfordringer i delingsøkonomien.

– Selv om vi i mange sammenhenger snakker om et nytt og grenseløst arbeidsliv, hvor grensene mellom arbeid og fritid flyter over i hverandre, er det viktig å få slått fast at dette selvsagt ikke gjelder alle jobber eller alle yrkesgrupper. For mange vil det fremdeles være slik at man stempler inn når man kommer på jobben om morgenen, og stempler ut når man går hjem. Vi må ikke gå oss vill i alle organisasjonsformene og glemme at for mange vil det fremdeles være klare og tydelige skiller mellom arbeid, og fritid, sier Einan.

Regjeringen Solberg satte i 2014 ned arbeidstidsutvalget for å få vurdert de samlede arbeidstidsreguleringene. I 2016 leverte utvalget en NOU under tittelen «Regulering av arbeidstid – vern og fleksibilitet». For regjeringen er det en uttalt målsetting å mobilisere mer arbeidskraft og samtidig øke fleksibiliteten for både arbeidstakere og arbeidsgivere.

«AS meg» utfordrer arbeidslivet

Det godt innarbeidede skillet mellom arbeid og fritid som har preget norsk arbeidsliv siden industrien vokste frem, er under hardt skyts fra den såkalte gig-økonomien.

Av: Tellef Øgrim

Både myndigheter og fagbevegelse er opptatt av at den regulerte arbeidstiden er under press. Presset kommer fra både seriøse og useriøse aktører i arbeidslivet. Noe av presset har karakter av tvang. Ryggmargsrefleksen er å styrke kontrollen og forsvare så vel organisasjonsgrad som trepartssamarbeidet mellom arbeidsgivere, arbeidstakere og myndigheter.

Mareritt eller ny frihet

Den som går litt nærmere inn på fyndordene, vil imidlertid ane konturene av uenighet. I plattformen til den nye Høyre-, Frp- og Venstre-regjeringen understrekes behovet for fleksibilitet, side om side med et mål om å forsvare trykgheten og sikre oss mot arbeidslivskriminalitet.

Utviklingen, som innebærer mer inn- og utleie av arbeidskraft, diffuse selskapskonstruksjoner med uklare forbindelser til arbeidsgiversiden og et generelt sterkere press mot opparbeidede rettigheter, har en mye mer ekstrem side.

Den kalles gig-økonomien, etterspørsels-økonomien, oppdragsøkonomien eller Uber-økonomien. Fenomenet henger tett sammen med både en hardere internasjonal konkurranse og digitale nettverks-plattformer som fører til hardt slankede bedrifter som baserer seg på oppdragsstyrte frilansere for å få utført sine kjernefunksjoner.

Trenden får sterkt motstridende mottakelse. Noen ser det som en skinnende ny

Hvis vi legger så strenge begrensninger på en bedrift at de ikke lenger kan konkurrere internasjonalt, flagger den ut, tror Even Bolstad i HR Norge. Foto: HR Norge.

verden av fleksibilitet, fritt valg og nye, friere arbeidsformer. For andre representerer visjonen et mareritt der gig-erne får elendig betalt, rettigheter forfaller, usikkerheten hersker og arbeidstiden går langt utover normal leggetid.

Begge synsvinkler kan være like sanne, avhengig av fra hvilke typer jobber man betrakter fenomenet. Studier fra Storbritannias «Leadership Institute» tyder på at godt utdannede spesialister har mye å hente i gig-økonomien, mens dem på den andre siden av skalaen blir taperne, både når det gjelder lønn, sikkerhet og arbeidstid.

Jobb og fritid blir ett

For å få en bit av fremtiden oppsøkte vi Even Bolstad. Han leder HR Norge, en uavhengig medlemsorganisasjon for HR (Human Resources, eller personalavdeling, som det het en gang) og ledelse som har ca. 3000 individuelle og virksomhetsmedlemmer fra privat og offentlig sektor.

Bolstad holder jevnlig foredrag om strategi, ledelse, endringsledelse, omstilling og tiliggende temaer for organisasjonens medlemmer.

– Det som skjer i arbeidslivet nå, minner om en tilbakevending til situasjonen vi hadde før den industrielle revolusjon. Nå har vi snart levd et par hundre år, litt avhengig av landet vi måler ut fra, med en klar deling mellom jobb og fritid. I tiden før industrien skled arbeid og fritid i mye større grad over i hverandre. Det er mange på vei tilbake til nå, sier HR Norge-sjefen.

Bolstad viser til en sjef med ansvar for en kontorarbeidsplass. Han eller hun har jo ikke egentlig kontroll over hva de ansatte gjør til enhver tid. De kommer på jobb til avtalt tid og slår på pc-en, men hva gjør de? De jobber, og så gjør de litt administrasjonsarbeid for skolekorpsset. Så jobber de igjen, men så må de kanskje sende noen mailer til resten av styret i barnehagen.

– Sjefen er fornøyd hvis jobben blir gjort; at man jobber minst de timene man skal, er tilgjengelig for samarbeid med andre og leverer i tide. For at det skal skje, så må den ansatte kanskje logge seg på igjen på kvelden etter at barna sover, uansett hva regler og avtaler tilsier, sier han.

Svekkelse av opparbeidede rettigheter møtes ifølge Bolstad gjerne med krav om å oppdatere regelverket og styrke kontrollen.

– Det er kanskje rimelig når vi for eksempel snakker om trender som presser på for å utvide arbeidstid eller begrense pauser. Men når vi står overfor en så stor endring som gig-økonomien, blir spørsmålet om Arbeidstilsynet og andre lignende virkemidler bommer på målet, eller om våre forsvarsmekanismer kommer altfor sent på raske og omfattende endringer, sier Bolstad.

Lovene henger etter

Bolstad sier vi sliter med å oppjustere regelverket til dagens virkelighet. I en artikkel Bolstad nylig skrev i et internasjonalt HR-nyhetsbrev, omtaler han det han kaller VUCA-verdenen. Den preges av usikkerhet, kompleksitet, volatilitet og tvetydighet, eller, på engelsk: volatile, uncertain, complex and ambiguous (=

vuca). Bolstad mener nettopp VUCA er en god sammenfatning av fremtidens økonomi og næringsliv.

I så fall er han ikke alene om å oppfordre så vel politikere som fagbevegelse til å rive seg løs fra et innarbeidet «industriperspektiv» i vårt forhold til nærings- og arbeidsliv.

– For å være fleksible nok til å møte utfordringer, som i stor grad kommer utenfra Norges grenser, må bedriftene skaffe seg smidighet og handlingsrom. Det innebærer at mange må gjøre ganske dramatiske endringer i organisasjonen, som selvsagt også kan bli smertefulle.

Gig-økonomien

Begrepet «Gig-økonomi» blir brukt i ulike sammenhenger. I NOU 2017: 4 «Delingsøkonomien – muligheter og utfordringer» forklares gig-økonomi gjennom å fremheve nye former for arbeidsrelasjoner, der oppdragstakere går fra ett oppdrag (gig) til et annet i stedet for å ha et fast arbeidsforhold. Dette dekker ikke delingsøkonomitjenester der det i mindre grad utføres arbeid, som ved utleie av eiendom. En del gig-økonomiaktivitet foregår kun digitalt og over landegrenser, ved å knytte personer eller bedrifter med behov for en tjeneste med personer som er villige til å utføre tjenesten via eller på plattformen. Eksempler som er brukt, er Amazon Mechanical Turk og TaskRabbit.

Stanford-professor Paul Oyer har gjort gig-økonomien til objekt for inngående studier. Han mener at over 30 prosent av amerikanere deltar i gig-økonomien, ofte i tillegg til fast jobb. Spørreundersøkelser han har gjennomført, tyder på fleksibiliteten er hovedårsak til at så mange er gig-ere i USA i dag.

Oyer legger ikke skjul på at gig-erne også opplever usikkerhet. Men han er ikke overbevist om at det er så mye større reell risiko forbundet med å være gig-arbeider enn fast ansatt.

Professor Paul Oyer holdt en YouTube-formidlet forelesning om fremveksten av gig-økonomien i november 2017. Foto: Stanford University

Husk at du får YS-pris på bilforsikring hos oss

Som YS-medlem får du 5 prosent ekstra rabatt på Norges mest kjøpte bilforsikring. Er du under 30 år, er rabatten på hele 15 prosent. Dette kommer i tillegg til samle-rabatten på enten 16 eller 20 prosent.

Regn ut din pris på gjensidige.no/bilkalkulator

A15_0571/06.2017

Fyrstikkfamilien Larsen på Agnes

I nesten 100 år var vestfoldfamilien Larsen fyrstikkarbeidere. Nå er fyrstikk-historien blitt lidenskap for Ivar Larsen, fjerde generasjon fyrstikkarbeider ved Agnes fyrstikkfabrikk utenfor Stavern.

Av: Sverre V. Bjørnholt

Selv begynte han der i 1973, men familiehistorien startet med oldemor og hans bestefar som flyttet til Agnes, der fyrstikkfabrikken lå, i 1892. I 1897 begynte tolv år gamle Hans Karlsen på «Fyrstikk'n», mens hans mor, Mathilde, satt hjemme ved kjøkkenbordet og limte fyrstikkesker. – Dette må du lese, sier Ivar og viser frem noen skrivemaskinark.

Hans bestefar tok seg nemlig tid til å skrive ned sine erindringer fra fyrstikklivet etter at han pensjonerte seg. Da hadde han strevd 53 år ved «Fyrstikk'n».

Den siste fyrstikkfabrikken

Agnes fyrstikkfabrikk var den siste fabrikk i Norge som produserte fyrstikker. Den ble lagt ned i 1984 etter drøye 125 års drift i strandkanten noen få kilometer fra Stavern.

Ivar har de siste årene benyttet tiden til å samle historisk materiale fra denne hjørnesteinsbedriften som lå i Brunlanes kommune. Gjenstander, tekst og bilder deler han med lokale museer. Og de kan regne med mer, for Ivar har samlet mangt og mye fra familiens lange historie på «Fyrstikk'n».

Bedriften med flere hundre tilsatte var et eget samfunn ved det lille tettstedet Agnes og hadde eget strykeorkester, eget bad med kar, dusjer og badstue, eget korps, eget fotballag og arbeiderboliger.

Men det var tøffe forhold med 60 timers arbeidsuke, ser vi av Hans Karlsens beskrivelse:

Daglønner var 1,80 kroner pr. 10 timer dag for voksne menn, jentene kunne tjene 6 à 7 kroner for 60 timers uke, så det var ikke mye å rutte ned, levemåten ble mest kaffe og brød, brødet var jo nokså billig, kjøpte man

brød fra dagen før, så fikk vi dem for 10 øre stykke. Middagsmat var det hver søndag, og da det billigste som var å få, mest kakkepølse og lungemos, skriver Ivars bestefar i sine erindringer.

17 personer på 56 kvadratmeter

Om boforholdene skriver han:

Jeg og min mor flyttet til Agnes i 1892 og fikk bo i et lite hus på 56 kvadratmeter. I det huset bodde 17 personer fordelt på fem rom,

to litt større og tre små, så det var ikke plass til mer enn et bord, en seng og to stoler.

I det rommet skulle det kokes mat, spises og soves, skriver han.

– Ja, tenk hvilken utvikling det har vært i disse årene. Det er jo min bestefar og hans generasjon som har vært med på å utvikle både arbeidsforhold og velstand i landet vårt, slik at vi i dag kan være tilfredse og si at vi har det bra. Tenk på hvordan de hadde det bare for et par generasjoner siden, sier Ivar og blar i alt materialet han har samlet på PC-en, og viser frem fyrstikkesker i forskjellige fasonger, alle produsert på Agnes.

Mange branner

Produksjon av fyrstikker var både helsefarlig og brannfarlig. Ifølge Ivar brant det mange ganger ved fabrikkene, og en gang brant den helt ned.

Det ble laget fosforstikker den tid, og det var noen farlige giftige saker for den angrep tenner og kjeveben. Hvis man hadde dårlige tenner, måtte man trekke dem ut før man kunne arbeide i rom hvor det var fosfor. Nå var ikke tannlegene så langt fremme den tid, så det ble mange kjeveben som ble brukket i stykker, og da kom det opp benstykker, så det ville ikke gro, så var det å komme seg til doktor og få dem meislet av.

Det var leie tider så lenge vi laget fosforstikker. Det var mange som måtte meisle til ikke det var noe mer kjeveben igjen. Det er ennå en mann på Agnes som har skavanker etter fosfor.

Fryktelig usunt var det og en fæl gjennomtrengende lukt som trakk seg inn i alt. På grunn av fosforlukten kunne vi ikke komme ut blant andre mennesker uten at man merket lang på vei hva det var for slags folk, skriver Ivars bestefar Hans.

Ivars far, Håkon, var 15 år da han gikk inn i fullt arbeid på Agnes fyrstikkfabrikk, og Ivar selv begynte der i 1973. Han begynte som sin bestefar i sponstua, eller «Splint'n» som den het blant arbeiderne. Der ble det dreiet spon til stikker og esker. Tresorten var osp, og fabrikkens sikkerhetsstikker gikk både til hjemmemarkedet og ble eksportert til England og Afrika. Hver eneste dag ble en eske fyrstikker fra dagens produksjon lagt i en kasse. Stolt viser Ivar frem en kasse med fyrstikker han har spart på. Det er fyrstikkesker fra samtlige produksjonsdager i 1973 – det året Ivar begynte på «Fyrstikk'n».

Organiserte fyrstikkarbeiderne

Familien Larsen har vært trofaste fagforeningsmedlemmer. Ja, Ivar sier han har

Ivar Larsen var fjerde generasjon fyrstikkarbeider og er lidenskapelig opptatt av historien til sine forfedre. Foto: Sverre V. Bjørnholt.

vært organisert i hele sitt voksne liv. Som fyrstikkerarbeider i Arbeidsmannsforbundet og Kjemiske. I dag er han Parat-medlem. Det er jo lenge siden fabrikken ble lagt ned, så nå jobber han i butikk.

Hans bestefar, Hans, var med å starte fagforeningen på «Fyrstikk'n». Om dette skriver han:
I 1906 begynte arbeidere å tenke på å bedre sine kår og ble enig om å stifte fagforening. Men hvor skulle man samle seg? Det var et stort spørsmål, for ingen våget og gå til

kontoret og spørre Nicolaisen og få låne lokalet. Martin Pettersen var en av dem som hadde bygget hus og han hadde sitt hus ferdig og der ble foreningen stiftet og innmeldt i Arbeidsmannsforbundet 18. februar 1906.

Men årene etter første verdenskrig var fylt av konflikter. Ivars bestefar noterer:
I 1921 var arbeidene på Agnes ute i streik for første gang, nemlig storstreiken, det var jo ikke så lenge den varte. I 1926 hadde fyrstikkerarbeiderne et oppgjør med sine arbeidsgivere som resulterte med streik i

12–13 uker. Arbeiderne vant, lønnen ble en del forbedret.

Ifølge Ivar har det i hans tid stort sett vært gode forhold mellom bedrift og arbeidere ved fyrstikkfabrikken på Agnes. Bedriften la til rette for at arbeiderne skulle bo i nærheten, ved å bygge tomannsboliger og brakker, det ble anlagt brygge slik at arbeidere og familien deres slapp å leie hest og kjerre, men tok rutebåten inn til Larvik. Det ble oppført et stort forsamlingslokale, «Salen», der organisasjoner kunne holde møter, der det var brylluper og begravelser, konfirmasjoner og jubileer, der det var konserter og dansefester, og der bedriften kunne holde sine tilstelninger.

De harde 30-åra

Men i bestefar Karlsens dager var det trange tider. Fra midten av 20-tallet til 1932 var driften innskrenket. Det året ble produksjonen stanset.
 – Det ble et mørkt kapittel for arbeiderne på Agnes, skriver Hans Karlsen.

Man visste jo ikke hvor man skulle få seg noe arbeide, for det var dårlig med arbeide over alt, og ikke visste vi når fabrikken ville komme i gang igjen eller om den kom i gang. Ja, det var ikke greit å få noe å leve av i den tid. De fleste måtte søke kommunen om nødsarbeid, men det ble jo så dårlig betalt av det, så man fikk en matlapp i stedet for betaling for arbeidet, så familien kunne få noe å leve av. Da fabrikken hadde stått et års tid, kom nyheten om at fabrikken skulle komme i gang igjen. Det ble stor stas da det kom oppslag om at arbeidet skulle begynne med opprydning og modernisering og familieforsørgere skulle få arbeide i første omgang. I 1934 var bedriften i gang igjen, skriver Hans Karlsen.

Hans Karlsen opplevde to verdenskriger, streiker og dyrtid, ble gift og fikk seks barn. Han var trofast overfor «Fyrstikk'n» og hadde vært ved bedriften i 53 år da han ga seg i 1950. Han, hans mor, hans kone, fire av barna, en del av barnebarna og andre deler av familien Larsen trådte alle sine sko på Agnes fyrstikkfabrikk.

Fikk Kongens fortjenestemedalje

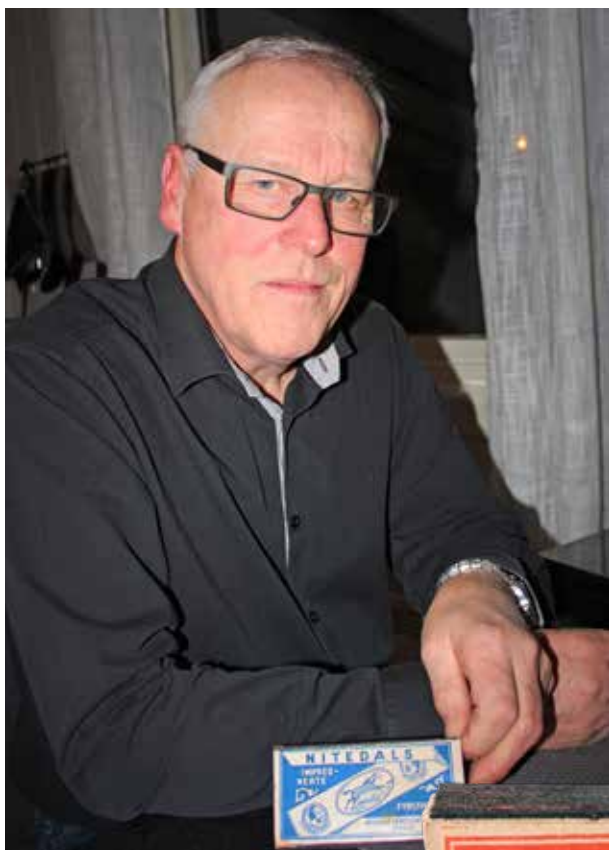
Året han gikk av fikk han en hyggelig

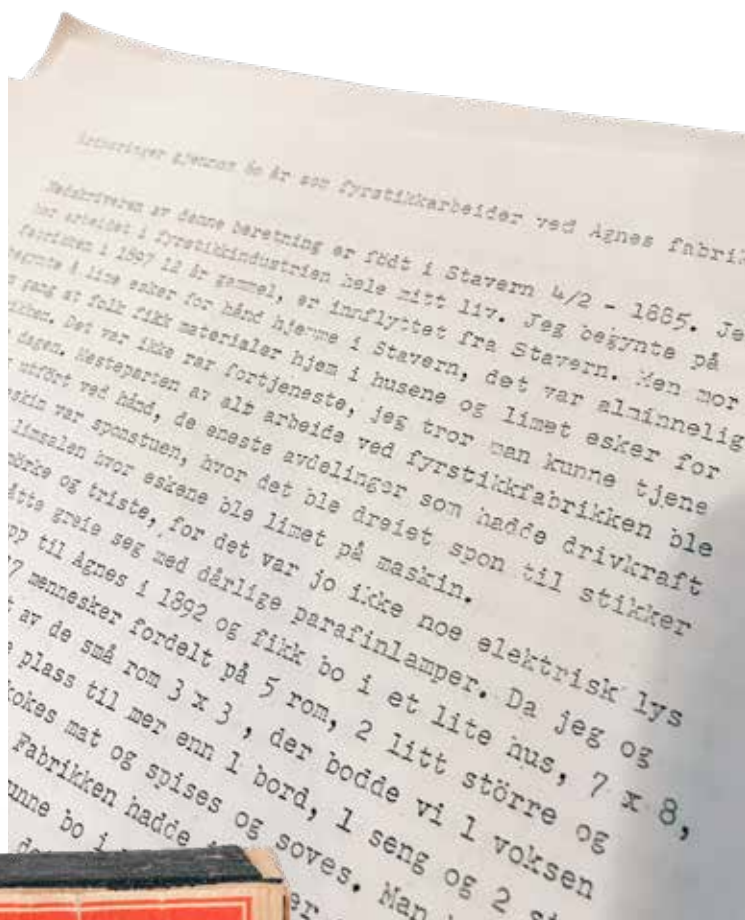
En streik etter første verdenskrig førte til noe høyere lønn. Foto: Norsk Teknisk Museum.

Produksjon av fyrstikker foregikk på samleband. Foto: Norsk Teknisk Museum.

Ivar Larsen sier at fyrstikkerarbeiderne i 1919 kun hadde tre dager ferie.
Foto: Sverre V. Bjørnholt.

Ivar Larsens bestefar, Hans Karlsen, har skrevet ned sine erindringer fra fyrstikklivet.
Foto: Sverre V. Bjørnholt.

beskjed. Slik noterte han hendelsen i sine erindringer:

I 1950 ble jeg meddelt at jeg hadde anledning til å komme inn til Oslo slott og hilse på vår Konge. Jeg hadde aldri tenkt å komme Norges Konge på så nært hold, man skulle ikke tro at det var noe for arbeidsfolk å komme inn der. Vi var 19 stykker, to fra Agnes, som hadde benyttet anledningen. Det var en hyggelig stund da vi var samlet inne på slottet. Jeg hadde aldri trodd at en konge kunne være så liketil og tale med. Det er ikke noe rart at en slik humorfylt og hyggelig konge er populær over hele Norges land, skriver Hans Karlsen om sitt møte med Kong Olav 5.

Ivar tror at bestefar var stolt over å bli invitert til kongens slott for å få fortjenestemedalje for lang og tro tjeneste ved Agnes fyrstikkfabrikk. Det var ikke så mange som i de dager klarte å stå så lenge under helsefarlige og vanskelige forhold på

norske industribedrifter. 53 år på samme bedrift og med den samme produksjon ble Hans Karlens arbeidshistorie.

Store forandringer

Han avslutter sin historiefortelling med noen betraktninger om utviklingen for fyrstikkerarbeideren:

Når jeg skal ta en sammenligning fra den tid jeg begynte som fyrstikkerarbeider for 56 år siden, er det skjedd store forandringer. I dag finnes det ikke noen familie som har mindre

leilighet enn to værelser og kjøkken. I de gamle brakkene og Børestadområdet har hver familie sin lille frukt- og blomsterhage. Hvem fyrstikkerarbeider skulle trodd da det i 1919 kun var tre dagers ferie og i dag tre ukers ferie, skriver Karlsen i 1953.

Ivar Karlsen rakk bedriftens 100-års jubileumsfest og også festen etter 125 år. Den første var på Park Hotel i Sandefjord, der Per Aabel deklamerte eventyret «Piken med fyrstikkene». Den andre festen var nesten som en avslutning da man visst at bedriften skulle legges ned.

– Ja, jeg var med på avviklingen. Det var vemodig å pakke ned kontoret i kasser. Det var jo også fire generasjoner Karlsen som ble med på lasset. Først de siste årene har jeg sett betydningen av at bestefar fortalte sin historie, så derfor forsøker jeg å gå i hans fotspor for å sørge for at livet på «Fyrstikk'n» kan leve videre der historie blir samlet, sier Ivar Karlsen.

Vann mot seksuell trakassering

Parat, sammen med Arbeidstilsynet, Likestillings- og diskrimineringsombudet, KS, NHO Reiseliv, Fellesforbundet og Virke står bak kampanjen «The Saviour» som gir utesteder en mulighet til å gi gjestene et signal om null-toleranse for seksuell trakassering, men uten å ødelegge den gode stemningen.

Med to av landets beste bartendere med på laget er det skapt seks unike drink-varianter av helt vanlig vann fra springen. Hver og én av disse har fått et særegent tema gjennom garnityr og ingredienser, og blitt portrettert, stylet og fotografert.

Illustrasjon fra kampanjen «The Saviour».

Stortinget er innmeldt i Parat

Ikke Stortinget som institusjon, men et stort antall administrativt ansatte på Stortinget har meldt seg inn i Parat. Styret som består av seks tillitsvalgte, representerer alle de ulike yrkesgruppene som har sitt arbeid i og rundt nasjonalforsamlingen.

Stortingets administrasjon er organisert i syv avdelinger og 29 seksjoner. Det er Stortingets direktør som leder den administrative virksomheten og er sekretær for Stortingets presidentskap.

De ulike avdelingene på Stortinget er følgende:

- Konstitusjonell avdeling
- Eiendoms-, sikkerhets- og serviceavdelingen
- Forvaltningsavdelingen
- Kunnskaps- og dokumentasjonsavdelingen
- Internasjonal avdeling
- IT-avdelingen
- Kommunikasjonsavdelingen

Stortinget er opptatt av å tilgjengeliggjøre historiske arkiv. På Stortingets nettsider kan du derfor søke i stortingsforhandlingene tilbake til 1814, og det finnes et taleregister tilbake til 1857. Du kan lese mer på stortinget.no.

Nyheter på Parat24

Parat har nå samlet alle nyhetene på en side som du finner på parat24.com. På parat.com vil du som tidligere finne all annen informasjon om Parat.

Parat24 er underlagt Redaktørplakaten og Vær varsom-plakaten, i likhet med alle de fem ulike bladene som utgis av Parat. Alle disse bladene kan også leses elektronisk på den samme nyhetssiden.

Driftstilskudd

Underorganisasjoner og medlemsgrupper med tillitsvalgte kan søke Parat om driftstilskudd. Deler av kontingenten tilbakeføres gjennom denne ordningen for å skape lokale aktiviteter. Fristen for å søke er 1. mars.

Søknadsskjemaene finner du ved å logge inn på parat.com og «Min side».

Utdanningsstipend

Visste du at du som medlem i Parat kan få støtte til etter- og videreutdanning? Økende kompetansekrav og et nytt utdanningssystem stiller stadig større krav til dem som allerede er i arbeid. Parats utdanningsstipend er et økonomisk tilskudd til medlemmer som tar ansvar for sin egen utvikling gjennom etter- og videreutdanning.

Søknadsfristen for stipend er 1. april og 1. oktober hvert år. Søknadsskjemaene finner du ved å logge inn på parat.com og «Min side».

Mer til stipend og kurs

Det blir mer penger til stipend og kurs i 2018 etter vedtak i Parats hovedstyre. I budsjettet for 2018 satses det mer på kursvirksomheten for tillitsvalgte, og det legges opp til mer penger til stipender. Dessuten skal det satses enda mer på vekst og verving.

Hovedstyret styrker også Parats streikefond med over syv millioner kroner, samtidig som man styrker organisasjonens frie egenkapital. – Det er viktig med handlefrihet til å styre mot de mest optimale løsningene til beste for Parats medlemmer, heter det i uttalelsen fra hovedstyret.

Parats regionutvalg (RU)

■ RU region Nord (Finnmark, Troms, Nordland):

Leder: Lars Raymond Holm, Luftfartstilsynet

E-post: Lrh@caa.no

Johanne Hagerupsen, Høgskolen i Harstad

E-post: johanne.hagerupsen@hih.no

Anne-Katrine Thomassen, Brønnøysundregisterne

E-post: akt@brreg.no

Tor-Fredrik Olsen, Finnmark Fylkeskommune

E-post: tor.fredrik.olsen@ffk.no

Åse Helen Andersen, Apotek 1 Hammerfest

E-post: aasehelande@hotmail.com

Terje Grytdal Roland, Nord-Troms Tingrett, UNG-representant

E-post: terje.grytdal.roland@domstol.no

■ RU region Midt (Nord- og Sør Trøndelag, Møre og Romsdal):

Leder, Jannike Hanssen, Statens vegvesen

E-post: Jannike.hanssen@vegvesen.no

Morten Mørch, NTNU

E-post: Morten.morch@ntnu.no

Siri Finseth, Helse Nord-Trøndelag

E-post: Sirs.finseth@helse-nordtrondelag.no

Grete Kambuås, Boots Apotek

E-post: gretkam@online.no

Marit Holstad Aarsæther, Høgskolen i Volda

E-post: maritaa@hivolda.no

Mona Nerland, Politiet i Molde, UNG-representant

E-post: mona.nerland@politiet.no

■ RU region Øst

(Østfold, Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus):

Leder: Hilde Margrete Bjørklund - Cappelen Damm AS

E-post: hilde.bjorklund@cappelendamm.no

Bente Iren Tollefsen Moen - Statens Pensjonskasse

E-post: bente.iren.moen@spk.no

Stein Grindheim - SAS Ground Handling

E-post: stein.grindheim@sas.no

Ronny Kjonsø - Asko Øst

E-post: ronny.kjonso@asko.no

Anja P. Ahlstrøm – NIBIO

E-post: Anja.Ahlstrom@nibio.no

Hans Andreas Bøhmer, Securitas i Oslo, UNG-representant

E-post: hanboh@gmail.com

■ RU region vest (Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane):

Leder: Rune Skaar, Bergen kommune

E-post: rune.skaar@bergen.kommune.no

Vidar Alfei, NAV Økonomitjeneste

E-post: vidar.alfei@nav.no

Hege Solbakken Sæbø, Stavanger Aftenblad AS

E-post: hege.solbakken.saebo@aftenbladet.no

Wibecke Søråas Onarheim, Gulating lagmannsrett

E-post: wibecke.soraas.onarheim@domstol.no

Gro Nondal Buvik, Sognekraft AS

E-post: gro.nondal.buvik@sognekraft.no

Erik Andreassen, Gate gourmet i Bergen, UNG-representant

E-post: eandreassen@gategourmet.com

■ RU region Sør (Aust- og Vest Agder, Telemark, Vestfold og Buskerud):

Leder: Ragnhild Negård – NAV

E-post: ragnhild.negard@nav.no

Nina Ødegård – Høgskolen i Buskerud og Vestfold

E-post: Nina.Odegard@hvb.no

Cecilie Holt, NAV

E-post: cecilie.holt@nav.no

John-Inge Nerland – Fylkesmannen i Buskerud

E-post: fmbujin@fylkesmannen.no

Anne Britt Skomedal, Vitusapotek Elefanten Kristiansand

E-post: annebritt1962@hotmail.com

Lahvry Helene Fürst Bright, UNG-representant

E-post: lahvry@hotmail.com

Spørsmål til juridisk og forhandlingsavdelingen i Parat

Vi som gir svar i denne utgaven av Parat er:

Thore Selstad Halvorsen
Forhandler

Maren Hestenes Merli
Advokat

Lene Liknes Hansen
Advokat

Bjørn Are Sæther
Rådgiver

Renate Messel Hegre
Forhandler

Thore Eithun Helland
Advokat

Har du spørsmål til juristene eller til forhandlingsavdelingen, kan du sende spørsmålene til trygve.bergsland@parat.com. Vi hjelper deg som medlem med alle typer problemstillinger knyttet til arbeidsforhold og tolkning av avtaleverket. Du kan også ta kontakt med oss når det er behov for skriftlig og muntlig rådgivning i forbindelse med omorganisering, nedbemanningsprosesser, ferie, arbeidstidsordninger, trygdespørsmål og lignende.

Tidsberegning av pappaperm

Jeg jobber skift og skal ut i pappaperm. I den forbindelse har jeg en diskusjon med min arbeidsgiver om hvor mange dager jeg kan være borte. Når jeg snakker med NAV, sier de at de betaler mandag til fredag i 10 uker. Det blir jo 50 arbeidsdager (mange jobber jo kun mandag til fredag). Min

arbeidsgiver sier likevel at jeg ikke kan få permisjon på 50 arbeidsdager da jeg jobber skift. Er det riktig? Jeg mener jeg må kunne legge min pappaperm kun på de dager jeg skal jobbe?

Joakim

Svar: Her har nok arbeidsgiver rett. Loven gir deg en fedrekvote på 10 uker. I utgangspunktet er det en sammenhengende periode på 10 uker, og fedrekvoten måles ikke i antall effektive arbeidsdager.

Thore S Halvorsen

Krav på attest

For et år siden sa jeg opp jobben for å dra på jordomseiling. Sjefen min syns dette var tulle og var sur og muggen hele oppsigelsestiden min. Jeg ba derfor ikke om attest, men nå er jeg tilbake fra seilturen og vil søke ny jobb. Kan jeg kreve attest fra tidligere arbeidsgiver så lenge i ettertid?

Asle

Svar: Etter arbeidsmiljølovens bestemmelser har du rett på attest dersom du har fratrådt etter lovlig oppsigelse. Attesten skal inneholde opplysninger om arbeidstakers navn, fødselsdato, hva arbeidet har bestått i, og om arbeidsforholdets varighet.

Du har i utgangspunktet ikke noe krav på at arbeidsgiver gir deg en «god» attest, men dersom det er vanlig i bedriften at det gis en mer utførlig attest, har du rett til å kreve dette. Arbeidsmiljøloven setter ingen frister for når kravet om attest må fremsettes. Du kan derfor kreve dette nå, også ett år etter at du sa opp jobben.

Maren

Signert dårlig arbeidsavtale

Jeg har signert en arbeidsavtale som gir meg dårligere rettigheter enn rettighetene som er regulert i arbeidsmiljøloven. Arbeidsgiver sier dette er min egen feil, og at jeg uansett må forholde meg til avtalen. Er dette riktig?

Bettina

Svar: Nei, dette er nok ikke helt riktig. Arbeidsmiljøloven kan som hovedregel ikke fravikes til ugunst for arbeidstaker. Eventuelle fravik til ugunst for arbeidstaker kan bare gjøres der dette er særskilt fastsatt. Det er ingenting i veien for at arbeidstakerne gis bedre vilkår enn lovens minimumsbestemmelser.

Lene

Jeg jobber dagtid på skole i en kommune. FAU hadde møte på skolen en kveld og trengte hjelp med en kopimaskin. Rektor ringte meg siden jeg er den som bor nærmest skolen, og spurte om jeg kunne ta en tur innom skolen og hjelpe til med kopimaskinen, og at jeg kunne skrive overtid på dette. Jeg gjorde som rektor ba om, og brukte vel ca. en halv time inkludert kjøring til og fra skolen. Hvor mye kan jeg skrive som overtid, er det noe mer enn en halv time?

Cecilie

Svar: I henhold til hovedtariffavtalen for kommunene (KS) har du krav på minimum to timer overtid siden overtidarbeidet ikke fant sted umiddelbart etter din ordinære arbeidstid.

Bjørn Are

Fri og helligdager

Jeg jobber som apotektekniker på et apotek i Oslo. Min arbeidsturnus er lagt opp slik at jeg har fri annen hver torsdag. Dersom 1. mai, eller en annen hellig- eller høytidsdag, faller på min oppsatte fridag, er det da riktig at jeg ikke har rett til å få denne fridagen igjen?

Hilde

Svar: Ja, det er riktig. Arbeidstaker har ikke rett på en ny fridag dersom denne faller på en hellig- eller høytidsdag. Det samme gjelder også dersom arbeidstaker er fraværende på sin fridag på grunn av sykdom eller ferie. I motsatt fall, der arbeidstaker ikke har opparbeidet tid til fridag fordi det inntreffer hellig- og høytidsdager, man er syk eller har ferie i opparbeidelsestiden, skal arbeidstaker likevel ha sin oppsatte fridag.

Renate

Bestemmelser om båndtvang

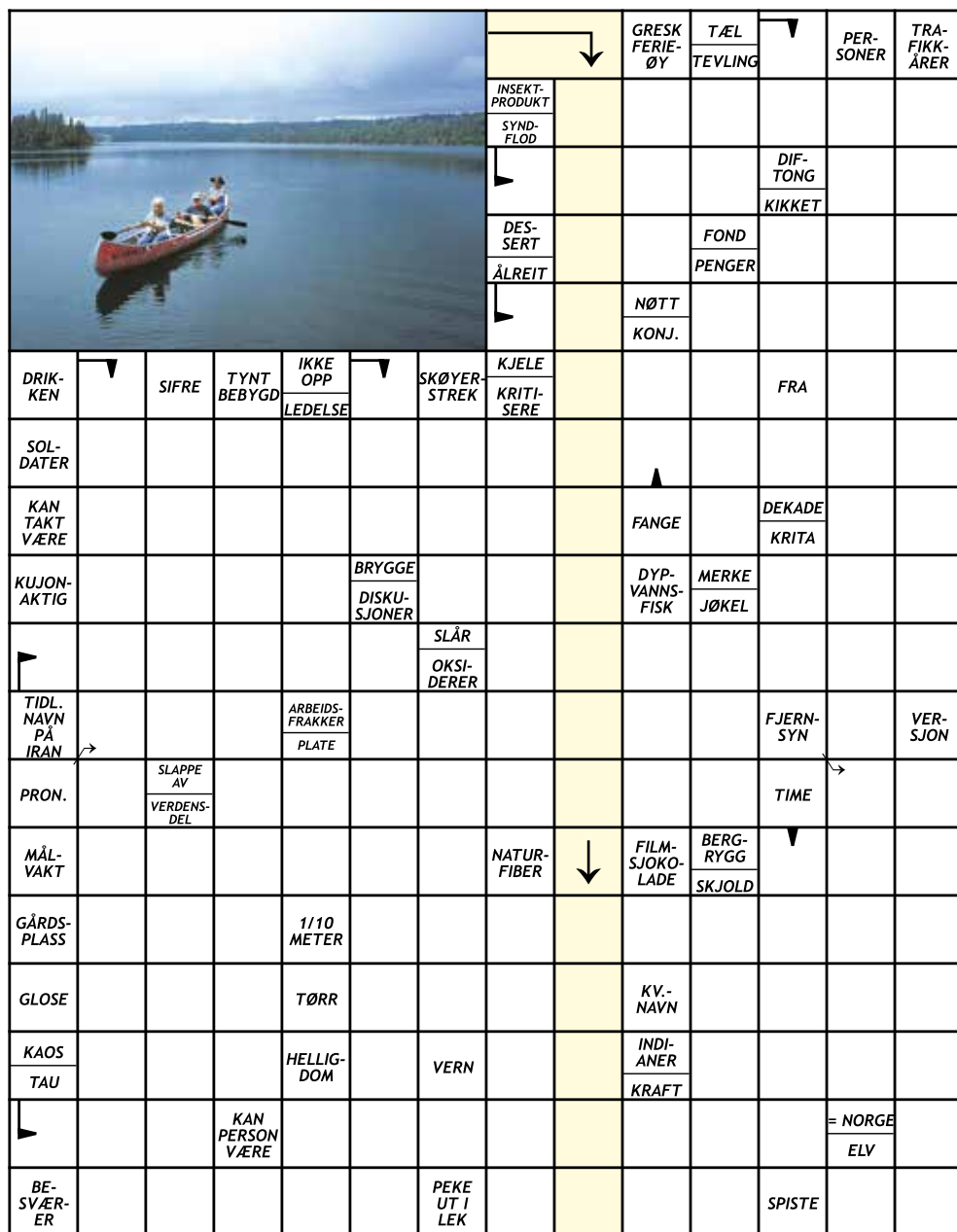
Jeg har en sjelden hunderase, Norrbottenpets, som jeg er veldig stolt av. Nå er denne hunden ikke spesielt glad i å gå i bånd når jeg lufter den. Derfor har jeg lært den opp til å lyde meg ved at jeg plystrer og gir tegn med hånden. Jeg har full kontroll i alle situasjoner. En vanskelig nabo har sagt at jeg likevel må ha hunden min i bånd, iallfall om sommeren. Jeg har svart ham at det ikke er nødvendig for oss som er erfarne hundeeiere med kontroll over dyret. Jeg vil gjerne få bekreftet at jeg har rett.

Robert

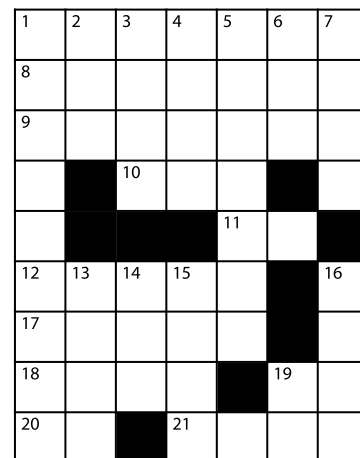
Svar: Det rettslige utgangspunktet er hunde-loven, der det heter at i perioden 1. april til og med 20. august skal en hund bli holdt i bånd eller være inngjerdet eller innestengt på forsvarlig måte. Andre deler av året kan hunden som hovedregel løpe fritt, men en kommune kan gjennom forskrift regulere båndtvangen. Blant annet kan det kreves at hunden holdes i bånd i boligområder, ved skoler og barnehager. Båndtvangen skal likevel ikke være unødvendig. Det skal tas hensyn til at de som ønsker å ha løs hund, blir tatt hensyn til i tilstrekkelig grad; og det er gjort unntak blant annet for dresserte hunder for å gjete dyr, for polititjeneste eller for redningstjeneste. Det samme gjelder bruk av hund under jakt.

I lov eller forskrift er det ikke gjort særlig unntak for hundeeiere med god kontroll. Som andre hundeeiere må du nok rette deg etter de bestemmelser som gjelder.

Thore E Helland

MINI KRYSSORD

Vannrett

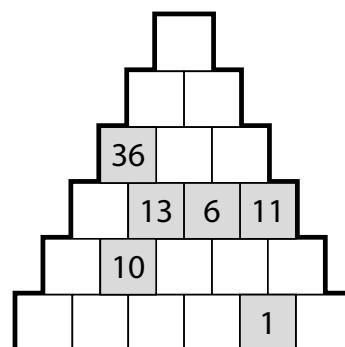
1. Slette
8. Skole
9. Bemannet
10. Stemme
11. Noe leskende kaldt
12. Prærie
17. Stille
18. Sveller
19. Tæl
20. Fase
21. Guttens navn

Loddrett

1. Obstruktøren
2. Skli
3. By i Finland
4. Aristokrati
5. Flettverk
6. Gammelt mobiltelefon-system
7. Besitter
13. Berømme
14. Panele
15. Europeisk land
16. Hylle
19. Halvt snes

TALL PYRAMIDEN

Alle feltene skal fylles med tall. Noen tall er fylt inn på forhånd, og dette utgjør summen av tallene i de to feltene under. Du må sette inn begge tallene i de to tilstøtende feltene for å finne tallet i feltet over, og motsatt, du finner tallet i et felt ved å trekke tallet i feltet ved siden av fra tallet i feltet over.

Løsningen på kryssordet i medlemsbladet Parat nummer. 5 – 2017 var: «DET ER MORO MED

DANS OG SPEL». Den heldige vinneren er: Dordi Danielsson, Hell.

Frist for å sende inn løsning på neste kryssord er: 28. mai 2018.

Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten som e-post til trygve.bergslund@parat.com eller ordinær post til: Parat, Postboks 9029, Grønland, 0133 Oslo

Husk å merke e-posten/konvolutten «Kryssord 1/2018». Husk også å skrive på ditt eget navn og adresse.

Premie: Elvang Latitude alpaka-pledd av 50 prosent alpakkauil, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Løsning:

Navn:

Adresse:

SUDOKU

	7	3		8			5	9
	1	4		3	7		2	8
2			5		1		3	
8		2	1			4		
	4	7	6			3	1	
	3		4		5			7
	2	1	7	5			6	
				4		9		
	9	8			6	5		2

Lett

© Bulls

	4	2		8			5	1
			5			6		
5		9		6		4	8	
		6	1			8		9
		4		5			2	
9			4					
4							6	
		1		3	5	2		
		5			6		9	

Middels

© Bulls

4	9			5		3	
					1		6
8		6		9	7	4	5
				7			
5					4	3	
			1		3		
	7			3	1	5	
6	3			5		7	
				8			

Vanskelig

© Bulls

G	A	D	R	E	M	M	O	S	T	D	I	M	P	H
T	N	Y	G	I	E	O	S	H	M	K	G	E	S	R
L	K	I	L	N	R	T	T	E	V	E	R	K	E	E
E	S	P	D	E	I	U	S	A	N	L	N	S	E	T
N	S	E	A	N	R	R	S	J	E	E	T	I	E	O
H	P	N	B	D	E	I	E	B	Ø	B	B	T	S	M
T	E	Å	K	I	K	L	R	T	E	U	A	S	K	S
E	K	V	B	U	O	O	D	L	S	L	L	E	A	E
R	K	L	N	Y	D	G	Ø	N	M	I	K	K	P	L
A	A	S	I	E	G	P	A	U	U	U	S	U	A	K
G	T	E	R	N	N	G	D	S	V	F	E	K	D	E
R	S	T	E	H	E	I	E	E	S	Ø	Y	S	E	E
A	E	T	N	S	S	T	R	A	J	Ø	A	N	D	D
M	A	M	B	T	Ø	T	R	K	I	I	T	T	R	E

Ordplunder

Bokstavene i ordet under har blandet seg litt. Kan du finne fram til riktig ord ved å plassere bokstavene i riktig rekkefølge i de hvite feltene?

Den grå teksten på siden gir deg noen hint. Skjul teksten om du ikke vil ha hjelp.

N E B V E E O T H

FYLL INN ORDET:

--	--	--	--	--	--	--	--

NOEN SMÅ HINT

- Ordet starter med bokstaven B
- En tysker
- En av musikkhistoriens største

KRYSS OG TVERS

Finn alle ordene. Ordene kan stå vannrett, loddrett eller diagonalt, og kan ofte stå skrevet baklengs.

BIOGASS
EKSISTERING
ESKAPADE
KLESMOTE
KLINET
KUVERT
KVASIKUNST
MARGARETH

MIDTSOMMERDAG
NYFUNDLENDING
PÅBYGGE
PERLEBRODERT
RESTBELØP
SJØULK
TALMUDIST

PARATS TRENINGSSIDE MED HJERNETRIM

Sender du oss løsningen på alle oppgavene på denne siden, er du med i trekningen av en Elvang Latitude alpaka-pledd av 50 prosent alpakaull, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Frist for å sende inn løsningen er **28. mai 2018**.

Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten på e-post til trygve.bergslund@parat.com, eller ordinær post til: Parat, postboks 9029 Grønland, 0133 Oslo. Husk å merke e-posten/konvolutten «Hjernetrim 1/2018». Vinneren av hjernetrim i 5/2017 er Werner Hålien, Gan.

Arbeidstid som Parats flaggsak i 2018

Den årlige flaggsaken er viktig for Parat. Hensikten med den er å øke kunnskapen om temaet blant medlemmer, tillitsvalgte, ansatte og i arbeidslivet for øvrig. Årets flaggsak i Parat er Arbeidstid. I fjor, og året før det, var flaggsaken «Verdien av et organisert arbeidsliv». Her er det en sammenheng.

Gode arbeidstidsbestemmelser er sentrale i tariffavtalene. Særlig er det tilfelle når bestemmelser i arbeidsmiljøloven åpner for mer fleksibilitet i arbeidsgivers favør. Arbeidsmiljøloven, som skal verne arbeidstakere mot belastninger som kan være til fare for helsen, er i stadig endring, slik den bør være når arbeidslivet er i hyppig endring. Det som var viktige vernebestemmelser for noen tiår siden, kan som følge av utvikling og ny teknologi være mindre relevant i dag. På den andre siden kan det være ny utvikling som tilsier at andre vernebestemmelser bør komme til.

Parat mener vi må være åpne for å se på om dagens arbeidstidsbestemmelser er riktige. Vi legger imidlertid et avgjørende premiss i bunnen for dette. Eventuelle endringer må være basert på kunnskap og dermed trygghet for at endringene ikke går ut over arbeidstakernes helse. Dette er særdeles viktig når det gjelder arbeidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven, som ofte er det eneste vernet uorganiserte arbeidstakere har.

I arbeidsmiljøloven er det anledning for arbeidstakerorganisasjoner med innstillingsrett å inngå tariffavtale med arbeidsgiver om avvikende arbeidstidsordninger. Forutsetningen er altså kollektivet og at arbeidstakerorganisasjonen godkjenner at det som avtales er greit.

Disse reglene er ikke en «gave» til, eller en «særbehandling» av arbeidstakerorganisasjonene, slik noen aktører argumenterer for. Lovens åpning til å avtale ulike unntak er et uttrykk for en balanse med tanke på styrkeforholdet mellom partene. Å gjøre dette til sak mellom arbeidsgiver og den enkelte arbeidstaker vil være galskap, nettopp på grunn av den ubalanserte maktposisjonen mellom disse.

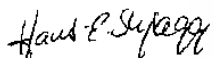
Arbeidstidsreguleringen bidrar dessuten til å bygge opp under det organiserte arbeidsliv, noe som forhåpentlig fortsatt er ønsket politikk fra myndighetenes side.

Det synes å være en bred enighet om at den norske arbeidslivsmodellen er avgjørende for vårt gode arbeidsliv. Både dagens regjering, opposisjonen, tidligere regjeringer, forskningsinstitusjoner, arbeidstakere og arbeidsgivere påpeker dette i ulike sammenhenger. Likevel sås det stadig tvil fra dagens regjering om de virkelig forstår hva den viktigste forutsetningen for dette er, nemlig et organisert arbeidsliv.

Når dagens regjering i sin nylige regjeringserklæring på den ene siden skriver at de «... vil videreutvikle det beste i den norske modellen og mener det er en konkurransefordel for Norge med et likestilt og inkluderende arbeidsliv med høy organisasjonsgrad», mens de i neste avsnitt åpenbart har behov for å si at de «... anerkjenner at mange arbeidstakere velger å være uorganisert», ja, da er det vanskelig å vite helt hva vi skal tro på.

Ansaret for å styrke organisasjonsgraden i Norge ligger på alles skuldre, mest av alt oss selv. Vi tar det på aller høyeste alvor og gjør mye nå for å få det til. Et felles prosjekt mellom YS, LO, Unio og Akademikerne er et uttrykk for dette. Til grunn for dette prosjektet ligger det en erkennelse av at vi må løfte sammen for å øke organisasjonsgraden i Norge. På vårt nivå er et samarbeidsprosjekt mellom Negotia, Finansforbundet, Delta og Parat er et annet uttrykk for det samme.

Grunnlaget for dette samarbeidet er at vi ikke er godt nok rustet til å møte de endringene som har skjedd og som vil fortsette fremover i arbeidslivet. Vi møter nye og endrede forventninger fra eksisterende medlemmer, og vi må endre oss for å tiltrekke oss flere uorganiserte.

Hans-Erik Skjæggerud
Leder i Parat

Facebook: facebook.com/HansErikSkj/
Twitter: @Skjaeggerud

Foto: Trygve Bergslund

Parat med egen kleskolleksjon

Parat har valgt ut et lite utvalg kvalitetsklær. Medlemmer og tillitsvalgte kan bestille klærne i parat.shop.idegroup.no og betaler kun vår innkjøpspris.

Parat betyr at vi alltid står klar, uansett når du trenger hjelp. Et enkelt norsk ord som er tydelig i sitt budskap og som har fått Språkrådets pris for nettopp dette.

Fargen er oransje, som gir varme og som signaliserer glede, bevegelse og nytelse. Oransje virker oppløftende og den jager triste tanker på dør. Oransje stimulerer også til aktivitet, nysgjerrighet og kreativitet.

Skalljakke for vår og sommer. Vind- og vannavvisende i dame og herrestørrelse
555 kroner *

Hettegenser i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
379 kroner *

T-shirt i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
149 kroner *

Liten sekk, 17 liter
185 kroner *

Kabinkoffert 37 liter
Lett og solid koffert med fire hjul
1370 kroner *

* Frakt kommer i tillegg.

Bestill depositumskonto på nett

Har du planer om å leie ut deler av huset eller har du en leilighet for utleie? Da er det smart å sette opp en depositumskonto som sikkerhet for leieforholdet. Nå kan du ordne dette enkelt på nett – verken leietager eller du trenger å møte opp i banken. Les mer på gjensidigebank.no

parat

